

STATENS BRANDINSPEKTION

CIRKULÄR NR 14

ANVISNINGAR ANGÅENDE BRANDFÖRSVARETS ORDNANDE EFTER NY KOMMUNINDELNING

S. brl nr 21. IX. 51. 5.000.

Skannat av Utkiken

STATENS BRANDINSPEKTION

CIRKULÄR NR 14

JULI 1951

Anvisningar angående brandförsvarets ordnande efter ny kommunindelning.

Den 1 januari 1952 träder en ny kommunindelning i kraft. På många håll kommer den att medföra avsevärda förändringar ifråga om kommunernas storlek. Små kommuner komma att sammanslås till större enheter för att därigenom skapa ett bättre ekonomiskt underlag för ordnande av nödvändiga kommunala angelägenheter. Sålunda kommer bl. a. möjligheterna att erhålla ett effektivare brandförsvaret att ökas i betydande utsträckning. Brandlagens och brandstadgans föreskrifter rörande brandförsvaret har i många kommuner på grund av kommunernas små ekonomiska resurser icke kunnat beaktas i den omfattning som i och för sig varit önskvärd. Det har på många håll befunnits lämpligt att avvakta den nya kommunindelningens genomförande för att på ett fullt betryggande sätt kunna ordna brandförsvaret. De kommunala myndigheterna i storkommunerna komma emellertid säkerligen att utöver de spörsmål som beröra brandförsvaret ställas inför många andra problem, som i föreliggande sammanhang kräva sin lösning. Brandförsvarets målsmän, brandstyrelser, brandchefer m. fl. torde därför icke få någon lätt uppgift, då det gäller att få sina särskilda önskemål tillgodosedda. Men det gäller för dem att bevaka brandförsvarets berättigade krav, så att brandlagens föreskrifter, att i varje kommun skall finnas ett brandförsvaret, som »stillfredsställer skäligen anspråk på trygghet mot skada av brand», nu blir till fullo förverkligat. För att tjäna kommunerna till ledning vid genomförandet av de åtgärder som i fråga om brandförsvaret aktualiseras av kommunindelningen har riksbrandinspektören utarbetat nedanstående anvisningar.

Frågan om en omarbetning av normalbrandordningarna har vid åtskilliga tillfällen förts på tal i föreliggande sammanhang. Med hänsyn till att en stor del av kommunerna icke beröras av kommunindelningen, har det icke ansetts lämpligt att för närvarande omarbete desamma.

Till följd härav böra vid brandordningarnas upprättande gällande normalbrandordningar tjäna till ledning såsom hittills varit fallet. Därvid böra emellertid nedanstående anvisningar såvitt möjligt beaktas. I dessa ha nämligen bland annat redovisats synpunkter, som i vissa fall innebära ett förtydligande av motsvarande syn-

Skannat av Utkiken

punkter i normalbrandordningarna. Endast i ett fall kan grunden för en anvisning i nämnda brandordningar sägas ha bortfallit, nämligen ifråga om halmstackar (37 resp. 38 §§). 1950 års riksdag beslöt anhålla, att »Kungl. Maj:t ville föranställa om sådan översyn av de på uppdrag av statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet utarbetade och i statens offentliga utredningar (1945: 18—20) offentliggjorda normalbrandordningarna, att den i 37 § respektive 38 § angivna bestämmelsen om förbud att anbringa stack av otröskad gröda, halm eller hö på närmare avstånd än 12 meter från stall, ladugård, loge eller byggnad med eldstad utgår». Med anledning härav har Kungl. Maj:t anbefallt riksbrandinspektören »att vidtaga de åtgärder, som föranledas av vad riksdagen anfört i ovan omförmäld skrivelse». På grund härav tillskrev riksbrandinspektören den 20 september 1950 samliga länsstyrelser, därvid riksbrandinspektören förordade vidtagandet av de åtgärder som avsågs med riksdagens nyssnämnda beslut.

Stockholm den 31 juli 1951.

RIKSBRANDINSPEKTÖREN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
I Förberedande åtgärder	6
II Bygdebrandförsvaret	6
A Allmänna synpunkter	6
B Brandförsvarsförbund	8
C Släckningsavtal	9
D Brandkårsorganisation	11
E Alarmering	14
F Brandmateriel	15
G Vatten för brandsläckningsändamål	15
H Brandstation	16
I Brandsyn	17
K Sotning	17
L Byggnadstekniska brandkyddsbestämmelser	19
III Skogsbrandförsvaret	21
IV Bilagor och exempel	23
A Förslag till förbundsordning	23
B Förslag till släckningsavtal mellan kommuner ..	25
C Förslag till släckningsavtal mellan kommun (kom- munalförbund) och frivillig brandkår	25
D Typ av brandalarmanläggning i Östergötlands län	27
E Typ av brandalarmanläggning i Örebro län	29
F Sotningsväsendet å Malmöhus läns landsbygd 1950	31
G Några exempel på brandförsvarets organisation efter ny kommunindelning	33

I. Förberedande åtgärder.

På många håll har man avvaktat den nya kommunindelningen för att i samband därmed ordna brandförsvaret. Det finns flera exempel på kommuner, som eftersatt sina skyldigheter enligt brandlag, brandstadga och för kommunen gällande brandordning. Man har därigenom velat spara utgifter och i stället överlåta dem på storkommunen. I synnerhet torde detta ha varit fallet i fråga om åtgärder till ordnande av vattenfrågan. I detta sammanhang bör erinras om föreskriften i 5 § andra stycket lagen den 21 juni 1946 rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner, att särskild kommunalskatt under vissa förutsättningar skall kunna påföras inom viss del av en storkommun. Det bör på grund av vad nu sagts ligga i varje kommuns intresse att före kommunsammanslagningen fullgöra sina skyldigheter, så att icke de tidigare kommunmedlemmarna belastas inom storkommunen med en extra beskattning, vilken kan komma att hårt drabba de enskilda medborgarna.

Organisationen av brandförsvaret i den blivande storkommunen bör planeras i god tid. Sålunda bör länsbrandinspektören (länsskogsbrandinspektören) i stora drag diskutera planläggningen med länsstyrelsen, varefter han, om kommun så önskar, infinner sig å sammanträde i kommunen, där detaljspörsmål avhandlas. I förekommande fall upplösas brandförsvarsförbund och uppsägas släckningsavtal, som icke lämpa sig för den nya kommunindelningen. Brandstyrelse väljes för storkommunen, varjämte brandchef och vice brandchef utses och förordnas. Förslag till ny brandordning utarbetas och antages för att sedan överlämnas till länsstyrelsen för fastställelse. I vissa fall kunna nya brandförsvarsförbund behöva bildas och nya släckningsavtal träffas. Alla förberedelser böra vara vidtagna i så god tid att 1952 års utgifts- och inkomststat för brandförsvaret i storkommunen kan uppgöras och fastställas inom därför föreskriven tid.

II. Bygdebrandförsvaret.

A. Allmänna synpunkter.

Den brandkårsorganisation, som tidigare uppbyggs, bör icke raseras. De brandkårer, som nu finnas i en mängd småkommuner, hava i regel organiserats, enär ett verkligt behov härför förelegat. I ett stort antal fall torde

det ha skett på frivillighetens väg. Denna frivillighet och detta intresse för brandförsvarets sak, som är av det allra största värde, måste vid en omorganisation tillvaratagas och på allt sätt stödjas och uppmuntras.

Inom varje storkommun bör man ha tillgång till åtminstone *en* fullgod och slagkraftig brandkår. Det är önskvärt att denna förlägges centralt i exempelvis kommunens huvudort eller i annan lämpligt belägen ort, tillräckligt stor för att säkerställa rekryteringen av brandpersonal och där det är möjligt att effektivt ordna alarmeringen. Även om det icke omedelbart kan ordnas på här antytt sätt, bör eftersträvas att så snart ett större kommunalt nybygge i den centrala delen av kommunen är aktuellt söka tillgodose behovet av lokaler för brandkår. Bygdebrandförsvaret i övrigt kompletteras allt efter behov med brandkårsavdelningar och reservbrandstyrkor.

Om en storkommun bildats genom sammanslagning av två till yttinnehåll och folkmängd ungefär lika stora kommuner och om i var och en av dessa kommuner finnes en likvärdig, fullgod brandkår, bör denna organisation bibehållas. Ofta är emellertid förhållandet det, att flera småkommuner sammanslås till en storkommun, och att i nära nog varje småkommun finnes en brandkår. Dessa brandkårer kunna vara av högst olika styrka och värde. I sådan storkommun kan bygdebrandförsvaret organiseras på det bestående, men det gäller att få fram åtminstone *en* brandkår — huvudbrandkår — som är slagkraftig. Övriga brandkårer kunna bibehållas som brandkårsavdelningar och organisationen i övrigt kompletteras med reservbrandstyrkor.

Befintliga brandkårer inom en storkommun böra således icke utan verkliga skäl indragas. Så bör dock ske om — sedan en huvudbrandkår organiserats — betydelsen av tillgång till mindre kårer minskat. Dylika indragningar kunna även bliva nödvändiga ur ekonomisk synpunkt. Organisation och underhåll av en slagkraftig huvudbrandkår, vilket är det väsentliga, kan nämligen medföra dryga kostnader, som motiverar att mindre värdefulla brandkårsorganisationer upplösas.

Om i en storkommun komma att finnas flera brandkårer, bör kommunen indelas i släckningsområden, så att icke alla brandkårer utrycka till varje eldsvåda. Huruvida huvudbrandkåren skall utrycka till varje eldsvåda beror på förhållandena. Har en brandkårsavdelning tillräcklig slagkraft för att kunna uppträda ensam och är avståndet till huvudbrandkårens stationsort stort, bör det vara tillräckligt att endast brandkårsavdelningen — eventuellt även del av reservbrandstyrkan — inom släckningsområdet kallas. Såvida icke larmet ingått till brandchefen, bör denne underrättas om utryckningen. Vid en större eldsvåda ingriper givetvis även huvudbrandkåren eller den närbelägna brandkårsavdelning, som brandchefen kan finna lämpligt sända till platsen. Inom sådana delar av kommunen, där brandkår icke finnes eller där befintlig brandkårsavdelning är svag, bör huvudbrandkåren rycka

ut vid första larm. Det är synnerligen önskvärt att för varje kommun uppgöres en släckningsplan, som reglerar samarbetet mellan brandkårerna så att i första hand den snabbaste men också den effektivaste hjälpen kan erhållas vid eldsvåda. Värdefull hjälp vid upprättandet av dylika planer kan erhållas av länsbrandinspektören. Om en släckningsplan följes, kallas icke fler brandkårer än som är oundgängligen nödvändigt och härigenom sparas icke obetydliga kostnader. Det har under de gångna åren alltför ofta inträffat att flera brandkårer kallats till en brandplats än som är rimligt med hänsyn till eldsvådans art och omfattning. För att så långt möjligt söka förhindra dylika omotiverade utryckningar, är det sålunda önskvärt att släckningsplaner upprättas. Dessa tjäna då ett dubbelt syfte, nämligen dels att göra släckningsinsatsen effektiv, dels att göra den så billig som möjligt.

B. Brandförvarsförbund.

Jämlikt lagen den 13 juni 1919 om kommunalförbund äga kommuner bilda dylikt förbund bland annat för handhavande av brandförvarets angelägenheter. Av kommentarerna till lagen framgår, att kommun icke genom att ansluta sig till kommunalförbund kan bli befriad från någon av de offentliga förpliktelser, som enligt lag eller allmän författning åligga kommunen. Denna regel är dock icke tillämplig i förevarande fall. Bildas kommunalförbund för handhavandet av brandförvaret, skall nämligen förbundet betraktas som en »brandkommun», som i fråga om brandförvaret träder i stället för primärkommunerna. Nya brandförvarsförbund böra bildas, om så befinner lämpligt med hänsyn till i första hand ekonomiska och organisatoriska synpunkter. Om exempelvis en stad, köping eller municipalsamhälle är belägen intill en storkommun på lämplig plats i förhållande till storkommunens olika delar, kan det stundom vara fördelaktigt att storkommunen och staden, köpingen eller municipalsamhället bilda ett brandförvarsförbund. Även om inom storkommunen finnes någon eller några mindre brandkårer, som avses bibehållas, kan det vara av värde för storkommunen att snabbt få tillgång till den slagkraftiga brandkår, som staden, köpingen eller municipalsamhället organiserat. Med bildande av ett brandförvarsförbund blir även det förebyggande brandförvaret bättre tillgodosett. Bl. a. torde det falla sig naturligt att anställa en utbildad skorstensfejare, vilken inom ett dylikt förbundsområde inte torde få svårt att finna en skälig bärning.

Förbundsordning för brandförvarsförbund kan upprättas enligt ett normalförslag, vilket här nedan intagits såsom bilaga 1.

C. Släckningsavtal.

Ett mycket stort antal kommuner har löst sin brandförvarsfråga genom att träffa släckningsavtal med en frivillig brandkårsförening inom eller utom kommunen eller med intilliggande kommun. I åtskilliga fall ha kommuner träffat dylika avtal med industriföretag inom kommunen. Dessa avtal böra i tid uppsägas. Men för att få den snabbaste och effektivaste hjälpen blir det nödvändigt för många storkommuner att sedan de för huvuddelen av kommunen ordnat brandförsvaret träffa nytt släckningsavtal för viss del eller vissa delar av kommunens område. Ligger exempelvis ett område med tätare bebyggelse nära gränsen till en annan storkommun med närbelägen brandkår under det att avståndet till egen huvudbrandkår eller brandkårsavdelning är avsevärt större, bör släckningsavtal ingås med grannkommunen eller med frivillig brandkårsförening. Även för en mindre del av en kommun med ett ringa antal fastigheter, som i släckningsavseende ligga bättre till för en grannkommuns brandkår, bör dylik överenskommelse träffas. Med andra ord, gränserna emellan släckningsområdena böra regleras på sådant sätt att varje del av en storkommun kan erhålla den snabbaste och mest effektiva släckningshjälpen.

Kommun, som ingått avtal om släckningshjälp, har att insända avtalet till länsstyrelsen och därvid ansöka om befrielse från skyldigheten att hålla egen brandkår. Därvid prövar länsstyrelsen, huruvida den hjälpande kåren kan anses besitta sådan effektivitet, att den kan förväntas lämna betryggande släckningshjälp. Det är att märka, att släckningsavtal i motsats till brandförvarsförbund ej medför, att kommun upphör att existera i sin egenskap av »brandkommun». Sådan kommun har, även om den erhållit befrielse från skyldigheten att själv hålla brandkår, att fullgöra övriga i brandlag och brandstadga angivna åligganden. Sålunda skall dylik kommun utse brandchef, antaga brandordning, upprätta erforderlig reservbrandstyrka, utse egen brandsynenämnd och tillse att sotning verkställles.

Ingående av släckningsavtal med industriföretag bör ske med viss försiktighet. Bl. a. bör beaktas, att dessa företags brandkärer ofta äro avpassade för att tillgodose de minimikrav vederbörande försäkringsbolag uppställt såsom villkor för premierabatt. En betydande ökning av brandkåren bör regelmässigt krävas för att den skall kunna tillfredsställande tjänstgöra såsom »kommunal brandkår». Dessa frågor äro f. n. föremål för behandling inom statens brandinspektion. Ett cirkulär angående släckningsavtal mellan kommuner och industriföretag torde därefter komma att utarbetas.

Det får anses mindre lämpligt för kommun att ingå släckningsavtal med militärt förband med hänsyn till *dels* att militär brandkår nästan undantagslöst är avpassad för att tillgodose det behov av brandförvar som betingas av förhandenvaron av betydelsefulla militära byggnader och an-

läggningar och sålunda icke äger möjlighet att utan att äventyra den egna brandberedskapen påtaga sig vidgade uppgifter, dels ock att den personal, som här är i fråga, i regel utgöres av värnpliktiga, vilka efter fullgjord militärtjänstgöring återvända till hemorten och avlösas av nyinryckt personal. Detta kan innebära betydande riskmoment, i varje fall sett ur det kommunala brandförsvarets synpunkt. Det medför sålunda bl.a. att personal, som så småningom blivit utbildad för brandtjänst och erhållit viss lokalkännedom, i allmänhet kort tid därefter avbryter sin tjänstgöring inom brandförsvaret och efterträdes av ny, oövad personal utan lokalkännedom. Därför bör påpekas, att den ineliggande styrkan ofta tages i anspråk för militära övningar på annan plats än förläggningsorten. Hinder möter däremot icke att fast anställd militär personal »namneligen» uttages till reservbrandstyrkan.

Beträffande avtalets innehåll bör detsamma upptaga dels den prestation den hjälpande parten åtager sig att utföra, nämligen att vid en inom det nya släckningsområdet utbruten brand svara för släckningen, dels det vederlag den hjälpta kommunen härför har att erlægga.

Vid bestämmandet av vederlagets storlek kan man antingen utgå från de kostnader, som vid varje utryckning åsamkas den hjälpande brandkåren, eller söka fastställa, huru stor del av kostnaderna för den på grund av släckningsavtalet skärpta beredskapen, som skäligen kan anses belöpa å den nytillkomna delen av släckningsområdet. Klart är, att sistnämnda alternativ erbjuder den med hänsyn till avtalet föranledda meranskaffningar av brandmateriel jämnaste fördelningen av kostnaderna. Givetvis kan en kombination av nämnda beräkningsmetoder förekomma. Genom ett släckningsavtal tillförsäkras en kommun att brandkåren vid en inom kommunen utbruten brand skall lämna erforderlig släckningshjälp. För att kunna fullgöra denna skyldighet på ett tillfredsställande sätt måste kåren ständigt vara beredd att rycka ut. Det är i första hand för denna beredskap vederlaget skall utgå. Den hjälpta kommunen har sålunda att ersätta de merutgifter som uppkomma för den hjälpande kommunen. Ibland äro dessa lätta att fastställa. Om kostnaderna för beredskapen ökas genom släckningstalet med t. ex. 50 %, bör tydligen den hjälpta kommunen betala detta, därest beredskapen i den hjälpande kommunen är fullgod före avtalets ingående. Kan merutgiften icke beräknas på liknande sätt, får det bero på omständigheterna i varje särskilt fall hur vederlaget skall bestämmas. Om såväl årligt vederlag som ersättning för utryckning skall utgå, bör sistnämnda ersättning utgå enligt den i statens brandinspektions cirkulär nr 13 intagna maximitaxan.

Då man vid organiserandet av ett brandförsvaret alltid har att räkna med vissa fasta kostnader, är det bättre, att detsamma koncentreras till ett mindre antal slagkraftiga brandkåren än att det splittras på ett stort antal mindre

effektiva sådana. Med beaktande av de synnerligen olikartade förhållanden, under vilka brandförsvaret i vårt land har att arbeta, har man vid utarbetandet av föreliggande förslag till släckningsavtal i görligaste mån försökt förenkla detsamma. Det utesluter icke, att, där så av ortsförhållandena kan anses påkallat, erforderliga tillägg göras. Det är att förvänta, att ovan återgivna synpunkter — vilka ehuru de icke ansetts böra inarbetas i själva förslaget, likväl äro av grundläggande betydelse för detsamma — skola tjäna till ledning vid avtalets upprättande.

Släckningsavtal mellan kommuner kan upprättas enligt ett normalförslag, som intagits här nedan som bilaga 2.

D. Brandkårsorganisation.

Brandbefäl.

För nybildad storkommun skall för tiden från och med den 1 januari 1952 utses och förordnas en brandchef, i regel chefen för huvudbrandkåren. Denne brandchef bör vara god organisator och ledare samt väl insatt i för brandförsvaret gällande lagar och förordningar. Av stor betydelse är också att brandchefen har tid att ägna sig åt uppdraget. I de största kommunerna bör därför frågan om heltidsanställning av brandchefen eller annat brandbefäl tagas upp till behandling. Särskilt det förebyggande brandförsvaret kan i sådana kommuner taga så lång tid i anspråk, att en heltidsanställning många gånger kan vara mest ändamålsenlig. Man vinner därmed också den betydande fördelen att som ordförande i brandsynenämnd få en yrkeskunlig person. Ett heltidsanställt brandbefäl kan sålunda leda brandsyneförordningar i hela kommunen, varigenom han också blir väl lokalorienterad, vilket givetvis har en mycket stor betydelse för brandkårens släckande uppgift. Om arbetsuppgifterna inom en kommun eller ett brandförvarsförbund icke äro så omfattande att de motivera heltidsanställning på sätt ovan antytts, bör undersökas huruvida heltidsanställd brandchef kan utses gemensamt med annan kommun. Det kan t.ex. vara fråga om en köping, som är helt omgiven av en storkommun.

För brandchefen utses en ställföreträdare, vice brandchef, som bör vara stationerad å samma ort som denne (där huvudbrandkåren finnes). Vice brandchefer böra vidare utses vid varje brandkårsavdelning. Dessa kunna graderas efter tjänsteställning genom att benämnas 1:ste, 2:dre, 3:dje v. brandchef o.s.v.

I de kommuner, där bygde- och skogsbrandförsvaret är samordnat och där brandchefen icke lämpligen kan åtaga sig det närmaste ansvaret och ledningen för skogsbrandförsvaret, bör för detta ändamål utses en skogs-sakkunnig vice brandchef. Då det på många håll kan möta svårighet att få

någon sådan person, bör dock det kravet ställas, att han skall vara välorienterad i skogarna inom kommunen och äga förmåga att leda ett skogsbrandsläckningsarbete.

Uppenbarligen måste större krav ställas på brandbefälets utbildning efter genomförandet av kommunindelningen.

I synnerhet gäller detta brandchefen, vilken får betydligt större brandstyrkor och större mängder brandmateriel till sitt förfogande. Brandsynarbetet kommer också att belasta brandchefen i betydligt större utsträckning än tidigare. Det har förut antytts, att frågan om heltidsanställning av brandbefäl kan komma att visa sig påkallad och ändamålsenlig. För närvarande kräves i en landskommun endast av brandchefen särskild utbildning, vanligen brandchefskurs kategori III vid statens brandskola. Däremot föreskrives ej att vice brandchefen skall ha särskild utbildning, vilket dock skulle vara i hög grad önskvärt.

Det är på grund härav anledning understryka nödvändigheten av att kraven i fråga om brandbefälets utbildning skärpas. Sålunda är det värdefullt, att brandchefen i åtminstone stora landskommuner med utpräglad industrikaraktär erhållit utbildning enligt brandchefskurs kategori II vid brandskolan. Därjämte är det av betydande värde, att åtminstone en av vice brandcheferna genomgått brandchefskurs kategori III. Givetvis skulle det i hög grad gagna brandförsvaret, om även övrigt befäl skaffar sig en utbildning, som gör det bättre rustat för dess ansvarsfulla arbete. Kommunerna böra i större utsträckning än som hittills skett kräva dylik utbildning.

Brandbefälsposterna i de kommuner som ingå i nybildad storkommun måste indragas i och med kommunindelningens genomförande. Man måste dock skilja på det fall då brandchef eller vice brandchef är en kommunalt förtroendemän och det då han innehar befattningen såsom tjänsteman. I sistnämnda fall måste befattningshavaren uppsägas inom den tid som kan vara föreskriven i brandordning eller tjänstereglemente eller, om viss uppsägningstid ej är föreskriven, i god tid, förslagsvis tre månader, före den 1 januari 1952. Ett kommunalt förtroendeuppdrag torde däremot, enär stadganden i annan riktning ej meddelats, få anses upphöra då kommunen upphör såsom egen kommun, även om förordnandet avser längre tid. Det är dock lämpligt att härom underrätta brandbefälet i god tid.¹

Borgarbrandkår.

Kommun, som har egen borgarbrandkår och som skall ingå i storkommun, måste uppsäga kontrakten med borgarbrandmännen inklusive brandmästare och brandförmän före den 1 januari 1952 inom den tid som bestäms i kontrakten eller brandordningen. Har kommunen däremot släcknings-

¹För framtiden är det av olika skäl önskvärt, att brandchef och vice brandchef anställas på obestämd tid med uppsägningsrätt.

avtal med annan kommun, med frivillig brandkårsförening eller industriföretag, erfordras endast att släckningsavtalet uppsäges. Det blir sedan storkommunens sak att ingå nya kontrakt eller släckningsavtal.

Det torde vara uteslutet att i anvisningsform angiva hur stora brandstyrkor, som böra finnas inom storkommunerna. Det är en mängd faktorer, som spela in härvidlag såsom bebyggelsestäthet, befolkningsantal, bebyggelsens karaktär m.m. Givetvis inverkar också, huruvida inom kommunen finnes enbart en brandkår eller såväl huvudbrandkår som en eller flera brandkårsavdelningar. Allmänt torde emellertid kunna sägas, att, därest endast en brandkår finnes, bör kåren bestå av minst 20 man, varav minst 4 brandförmän. I en kommun, som har huvudbrandkår och en eller flera brandkårsavdelningar, bör huvudbrandkåren normalt bestå av minst 16 man, varav minst 3 brandförmän, och varje brandkårsavdelning av minst 9 man, varav 1—2 brandförmän.

I det fall att släckningsavtal föreligger mellan kommun och industriföretag, är det angeläget tillse att personalstyrkan så beräknas, att skyddet av såväl kommunen som det egna företaget — i sistnämnda avseende med hänsyn till eventuella åtaganden gentemot vederbörande brandförsäkringsbolag — icke eftersättes.

Då det gäller att beräkna storleken å personalstyrkan, är samråd med länsbrandinspektören att rekommendera.

Reservbrandstyrka.

Reservbrandstyrka för bygdebrandförsvaret bör organiseras såväl där huvudbrandkåren är stationerad som där brandkårsavdelning finnes. Dessutom kunna reservbrandstyrkor uppsättas å andra platser med tätare bebyggelse. En reservbrandstyrka kan, beroende på ortens storleksordning och bebyggelsens täthet och art, antingen utrustas med tyngre eller lättare brandmateriel eller vid eldsvåda endast utgöra en komplettering av brandkårens personal.

På vissa håll har man ifrågasatt värdet av reservbrandstyrkor, i synnerhet då det varit fråga om självständig reservbrandstyrka, utrustad med brandmateriel. I stället har man organiserat en eller flera brandgrupper, som ingå i kommunens borgarbrandkår. Visserligen finnes alltid en reservbrandstyrka, uttagen på sätt brandlagen föreskriver, men man har på många håll tagit denna styrka i anspråk endast i ringa utsträckning. Inom vissa orter ha industribrandkårer uttagits till reservbrandstyrkor. Sådan uttagning, som i fråga om personal likväl bör begränsas till högst 50 % av nämnda brandkårs personalstyrka — de återstående 50 % böra sålunda rekryteras från annat håll — bör dock ske efter överenskommelse med vederbörande industriledning. I dylika fall torde industribrandkårens utrustning

ofta få kompletteras, så att skyddet av industrin icke åsidosättes. Utryckningsområdet bör av samma anledning begränsas till industriens närmaste omgivning. Uttagning av del av industribrandkår till reservbrandstyrka kan innebära vissa fördelar för såväl industriens som kommunens brandförsvär. En reservbrandstyrka kan givas en ur brandförsvärssynpunkt icke föraktlig slagkraft. I likhet med vad fallet är i fråga om de frivilliga brandkårerna är det många som i samhällets intresse frivilligt ställa sig till föfogande för utbildning till deltagande i eldsläckningsarbete. Icke minst är det ur civildförsvärets synpunkt av stort värde att vid krigsfall äga tillgång till relativt välutbildad personal för deltagande i civildförsvärets brandtjänst.

För reservbrandstyrka utses chef — bör benämnas brandförman — och ställföreträdare. Är reservbrandstyrka utrustad med tyngre materiel, kan det vara lämpligt att utse jämväl materielförvaltare, vilken har att svara för materielen skötsel och vård. Denne bör vara kunnig i skötsel av motorsprutor.

Antalet man i reservbrandstyrka, tillhörande huvudbrandkår eller brandkårsavdelning, bör motsvara ungefär personalstyrkan i respektive kår eller avdelning. För självständig reservbrandstyrka, utrustad med tyngre brandmateriel, bör antalet man motsvara vad som ingår i brandkårsavdelning, d.v.s. minst 9 man, varav 1—2 brandförmän.

Personal till reservbrandstyrka bör snarast uttagas, varvid i första hand frivilliga skola tagas i anspråk. Av stor vikt är att personalen väl utbildas samt övas i enlighet med föreskrift i för kommunen gällande brandordning.

E. Alarmering.

Alarmeringsfrågan är av den allra största betydelse för brandförsvärets effektivitet. Allmänheten bör så snart en eldsvåda upptäckts ha möjlighet att snabbt nå en brandalarmeringscentral (brand-ac), och från denna bör brandkårens personal — vilken tid på dygnet som helst — kunna alarmeras. Ett brandförsvär kan sålunda aldrig bli tillfredsställande, förrän alarmeringsfrågan lösts på ett godtagbart sätt. Härutinnan hänvisas till statens brandinspektions cirkulär nr 6: »Anvisningar angående anordningar för brandalarmering i städer och därmed jämförliga samhällen», vilka anvisningar i tillämpliga delar torde kunna vara till vägledning även för storkommunerna.

I särskilda bilagor, 3 och 4, hava angivits två typfall, utvisande hur alarmeringsfrågan fått sin lösning. Det ena fallet (bilaga 3) har hämtats från en landskommun i Östergötlands län och det andra (bilaga 4) från en sådan kommun i Örebro län.

F. Brandmateriel.

Behovet av brandmateriel är givetvis beroende på storleken av det samhälle eller den kommun, där brandkåren är stationerad. Några generella anvisningar härför kunna därför knappast givas, utan det torde bliva länsbrandinspektörernas uppgift att lämna råd och upplysningar i hithörande angelägenheter. Det bör dock framhållas, att det vid en huvudbrandkår bör finnas minst två utryckningsfordon, minst två transportabla motorsprutor med en kapacitet om vardera minst 500 lit./min. vid ett tryck av 9 kg/cm², minst 1 500 meter 63 mm brandslang samt, förutom lättare, även tyngre rökskyddsutrustning, den senare lämpligen i form av minst en friskluftapparat. Övrig brandmateriel bör finnas i förhållande härtill. Brandkårsavdelningarna böra förses med brandmateriel, avpassad efter avdelningens storlek samt släckningsområdets omfattning.

För det fall att släckningsavtal föreligger mellan kommun och industri-företag, är det angeläget tillse, att brandmaterielen så beräknas att skyddet av såväl kommunen som det egna företaget, i sistnämnda avseende med hänsyn till eventuella åtaganden gentemot vederbörande brandförsäkringsbolag, icke eftersättes.

G. Vatten för brandsläckningsändamål.

En brandkår kan vara väl organiserad och utrustad men har den icke tillgång på vatten i tillräcklig mängd, äro möjligheterna att begränsa en brand icke stora. Många kommuner ha hittills underlåtit att lösa vattenfrågan på ett tillfredsställande sätt. Detta har kanske i några fall berott på svårighet att få byggnadstillstånd eller därpå att statsbidrag icke kunnat erhållas på grund av brist på medel. Men på många håll har det ostridigt visats blott ringa förståelse för vattenfrågan. Efter ny kommunindelning blir det nödvändigt att för en storkommuns olika delar planlägga och ordna vattentäkter.

Enligt gällande föreskrifter — kungörelse den 13 oktober 1944 (S.F.S. nr 696) angående statsbidrag till anordnande av branddammar — lämnar staten bidrag till föreliggande ändamål med högst 50 procent av anläggningskostnaden.

Det synes i hög grad angeläget att erforderliga branddammar inom kommunerna anordnas snarast möjligt. Då statsbidrag kan beräknas utgå med 50 procent, torde kommunens kostnader icke komma att bliva särskilt betungande.

I fråga om branddammarnas tekniska utförande bör i detta sammanhang endast nämnas att det är bättre att de byggas i betong, vilket visserligen för-

anleder ökade engångskostnader men i stället praktiskt taget inga underhållskostnader. Dammar av träkonstruktion hava i regel, trots ordentligt underhåll, jämförelsevis kort livslängd, omkring 10—15 år.

För planläggning och utförande av vattentillgångar hänvisas till statens brandinspektions cirkulär nr 2: »Anvisningar angående vattenförsörjning för brandsläckningsändamål». Det bör dock påpekas, att vid ansökning om statsbidrag denna bör, förutom vad som anges i ovan nämnda cirkulär, jämväl kompletteras med en uppgift på brandförsäkringsvärdet av såväl byggnader med innehåll som upplag m.m. inom ett avstånd av 400 meter från branddammen.

H. Brandstation.

I åtskilliga storkommuner kan det bliva nödvändigt att uppföra en ny brandstation. I synnerhet gäller detta för de blivande huvudbrandkårerna. Storleken och utförandet av en dylik brandstation kan icke angivas med några generella regler utan måste bedömas från fall till fall. De kommunala myndigheterna böra därför inhämta råd och anvisningar från såväl länsbrandinspektören som länsarkitekten. Vad planläggningen beträffar hänvisas till statens brandinspektions cirkulär nr 4: »Anvisningar angående planläggning av mindre brandstationer».

Vid planering av en brandstation bör iakttagas, att den förlägges centralt i förhållande till bebyggelse, vägar etc. samt att den, då det gäller borgar- och frivillig brandkår, jämväl förlägges centralt i förhållande till personalens arbetsplatser och bostäder.

Här bör sålunda understrykas vikten av att vid planering av ny brandstation denna förlägges i närheten av en verkstad — t. ex. bilreparationsverkstad — eller industri, varifrån lämplig personal kan rekryteras till brandkåren. Vid utseende av plats för ny brandstation bör hänsyn jämväl tagas till den blivande personalens bostäder. En avvägning bör sålunda ske så att man får minsta avstånd mellan brandstationen och personalens såväl arbetsplatser som bostäder. Synnerligen lämpligt är också att i ny brandstation inreda bostäder åt några av brandpersonalen, i första hand åt något heltidsanställt brandbefäl, i andra hand åt någon eller några brandmän. Tillgången på dylika bostäder är ur brandförsvarssynpunkt av mycket stort värde.

I fråga om storleken och kraven i övrigt på en brandstation för en huvudbrandkår eller brandkårsavdelning torde det med hänsyn till olikartade lokala förhållanden icke vara möjligt att göra ett allmängiltigt uttalande. Det torde bliva fråga om en lösning från fall till fall under hänsynstagande till de synpunkter, som framförts i ovannämnda cirkulär nr 4. I detta sammanhang torde även nämnas, att staten enligt särskilda föreskrifter — kungö-

relse den 13 oktober 1944 (S.F.S. nr 697) angående statsbidrag till uppförande av brandstationer — beviljar bidrag till här ifrågavarande ändamål med 1/3 av byggnadskostnaderna, dock högst 6 000 kronor.

I. Brandsyn.

För brandsyn bör om möjligt hela storkommunen utgöra ett enda brandsynedistrikt. I de största kommunerna torde detta dock komma att medföra att ett heltidsanställt befäl måste anställas. Det kan knappast beräknas att en brandchef, som innehar uppdraget vid sidan av annat arbete, skall hava tillräcklig tid att förrätta brandsyn inom en storkommuns hela område. Fast anställning av ett brandbefäl i de största kommunerna motiveras jämväl därav, att brandbefälet — utöver brandsyn och övningar med såväl brandkår som reservbrandstyrka — har en mångfald andra uppgifter inom brandförsvaret t. ex. handläggandet av byggnadsärenden, besiktningar, konsultationer, ävensom civilförsvarsuppgifter m.m. En kombination av kommunala tjänster kan även tänkas, t. ex. att ett brandbefäl tillika är byggnadsinspektör o.s.v. Därest det icke låter sig göra att förfara som nu sagts, bör en uppdelning av storkommunen ske i brandsynedistrikt, vilka distrikt lämpligen kunna sammanfalla med de gamla kommunerna. Av stor betydelse är, att ett brandbefäl blir ordförande i brandsynenämnden i de olika distrikten, dels för att man skall få den mest sakkunnige för uppgiften, dels också för att brandbefälet skall bli väl orienterat inom släckningsområdet.

Beträffande brandsynenämndernas sammansättning bör, förutom här ovan nämnda synpunkter, framhållas, att skorstensfejaren bör ingå i nämnden — redan nu är denne inom vissa län enligt särskilt reglemente skyldig att, mot viss ersättning av kommunen, delta i brandsynen — samt att brandsynenämnden även bör kompletteras med en byggnadssakkunnig person.

K. Sotning.

Ett viktigt led i det förebyggande brandförsvaret är att sotning utföres av en av brandstyrelsen godkänd skorstensfejare med tillräcklig yrkeskunskap. För att sotningsarbetet skall giva tillräcklig inkomst, bör sotningsdistrikt organiseras och göras tillräckligt stora. Ett distrikt torde i regel kunna omfatta en storkommun men stundom få bildas av flera storkommuner.

Storleken av ett sotningsdistrikt är beroende av antalet fastigheter, avståndet mellan fastigheterna, sotningsfristernas längd för olika objekt samt ersättningen för sotningsarbetet för varje objekt. Sotningsdistriktet bör vara

så tilltaget att det ger skälig bärgning för en skorstensfejare samt hos honom anställda en à två medhjälpare. S.k. enmansdistrikt äro icke lämpliga, då man alltid måste räkna med deltagande i brandsyn och fortbildningskurser samt semester och sjukdom. Erfarenheten av enmansdistrikt ger också vid handen att skorstensfejaren på grund av sotningsarbetet ofta icke kunnat deltaga i den allmänna brandsynen.

Det är givet att längre avstånd mellan sotningsobjekten fördyrar sotningskostnaderna, då stor del av arbetstiden åtgår för förflyttningar. En ekonomisk kalkyl bör därför alltid uppgöras vid avvägning av distriktens storlek, och denna kalkyl bör vara baserad på antalet eldstadsobjekt av olika slag, antalet sotningsturer för de skilda objekten per år samt ersättningen för de skilda objekten. Erfarenheten har visat att ett sotningsdistrikt inom landskommun utan nämnvärd tätbebyggelse icke bör understiga 1 800—2 000 eldstadsförsedda fastigheter och icke överstiga 3 000. I sådana distrikt bör skorstensfejaren kunna deltaga i den allmänna brandsynen. Sotningsfrister för de skilda objekten äro ju beroende på eldningsfrekvensen. Sålunda äro sotningsfristerna givetvis kortare för en spis, som man dagligen använder, än för en kamin, kakelugn, öppen spis o. dyl., vilka mera sällan äro i bruk. Man bör emellertid härvid även beakta att sotningsfristerna för de skilda objekten icke fördelas så, att skorstensfejaren vid besök ena gången sotar ett objekt, andra gången ett annat utan sotningsfristerna böra någorlunda överensstämma.

De uppgifter som i första hand åvilar en skorstensfejare äro sotningsarbetet, deltagande i brandsyn, biträde vid släckning av soteld, urbränning av skorstenspipa, röktrycksprovning och kontrollrensning av rökgångar m.m.

För att på ett ändamålsenligt sätt kunna utföra nu nämnda uppgifter fordras utbildning, såväl praktisk som teoretisk. Då eldstäder och rökgångar ofta äro likartade på landsbygden och i städerna — i städerna äro de måhända mera komplicerade — bör inom landskommun skorstensfejaren ha genomgått åtminstone statens brandskolas gesällkurs för skorstensfejare.

Grunden för ordnandet av de ekonomiska förhållandena bör vara taxsystem. Varje objekttyp prissättes och sotningsavgifterna erläggas av fastighetsägarna. Normaltaxor finnas uppgjorda av Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund i samråd med statens priskontrollnämnd. Dessa taxor äro baserade på noggranna räntabilitetsundersökningar, företagna av statens hantverksinstitut. För närvarande finnas 6 typer av normaltaxor, omfattande sotningsdistrikt för såväl städer, köpingar, municipalsamhällen som landskommuner.

För inställelse till soteld, förande av kontrollbok m.m. bör utgå ett fast arvode, vilket utbetalas av kommunala medel. För deltagande i allmän brandsyn bör utgå dagtraktamente av lämplig storlek.

Ledigförklarande av skorstensfejarebefattningar bör i likhet med vad som

gäller för stad och liknande samhällen kungöras i allmänna tidningarna (18 § brandstadgan), d.v.s. Post- och Inrikes tidningar.

För att få tydligare belyst hur förhållandena ordnats sedan sotningsväsendet erhållit den utformning, för vilken här ovan lämnats vissa allmänna synpunkter, har upprättats en redogörelse för sotningsväsendet å Malmöhus läns landsbygd, där indelning i sotningsdistrikt redan genomförts, gällande år 1950 (bilaga 5).

Som ett led i strävandena att giva sotningsväsendet inom ett län en enhetlig utformning böra sotningsfristerna vara så likartade som möjligt för alla kommuner. Även sotningstaxorna böra om möjligt vara desamma i samtliga kommuner. För att få kontroll härpå böra taxorna fastställas av länsstyrelsen, varom bestämmelse bör intagas i brandordningen.

L. Byggnadstekniska brandskyddsbestämmelser.

För att brandförsvarets intressen inom en kommun skola på tillfredsställande sätt tillgodoses är det av särskild vikt att nära kontakt upprätthålles mellan brandchefen och byggnadsnämnden. Byggnadsfrågorna torde inom storkommunerna få tillmätas större betydelse än inom de gamla kommunerna. För att brandchefen skall kunna upprätthålla kontakten är det önskvärt att han så ofta som möjligt deltar i byggnadsnämndens sammanträden. I gällande brandordningar är det visserligen regelmässigt fastslaget att han har skyldighet i detta hänseende, men det synes i föreliggande sammanhang lämpligt att erinra därom. Enligt 15 § byggnadsstadgan äger bl.a. brandchefen närvara vid byggnadsnämndens sammanträden och delta i överläggningarna men ej i besluten samt, om han begär det, få sin mening antecknad till protokollet. Han skall, i den mån omständigheterna föranleda därtill, kallas till byggnadsnämndens sammanträden. Även om brandchefen inte erhåller kallelse till varje sammanträde med byggnadsnämnden, bör han begagna sig av sin rätt att närvara. De större krav som efter den nya kommunindelningen komma att ställas på brandchefen, icke minst i hans egenskap av ordförande i brandsynenämnden, göra det nödvändigt för honom att på nära håll följa utvecklingen å det byggnadstekniska området. För att kunna rätt bevaka brandskyddsintresset bör han söka överenskomma med byggnadsnämndens ordförande att denne tillställer honom byggnadsärenden, innan de slutbehandlas i nämnden.

Vad som åligger en byggnadsnämnd — en sådan nämnd skall finnas i varje kommun — är närmare bestämt i byggnadsstadgan *dels* i första avdelningen för stad, *dels* i andra avdelningen för vissa stadsliknande samhällen, *dels ock* i tredje avdelningen för landet i övrigt.

Byggnadsnämnden kan i sistnämnda fall utgöras av kommunalnämnden,

om det inom kommunen icke finnes område, för vilket stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts. Byggnadsnämnds åligganden inom visst område kunna även helt eller delvis fullgöras av en sakkunnig person, byggnadsinspektör, som förordnas av länsstyrelsen.

Inom område, för vilket byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, skall byggnadsnämnden bl. a. särskilt verka för att — där erforderlig tillgång till vatten för hushållsändamål samt för eldsläckning icke kan på annat lämpligt sätt beredas — vattenledning anläggas. I dylika frågor bör brandchefen söka samarbete med byggnadsnämnden. Här kan nämnas att Kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i samråd med riksbrandinspektören f.n. utarbetar ett vattenledningssystem för mindre orter, huvudsakligen inom landskommuner, varigenom brandförsvarets fordringar på tillgång till vatten för eldsläckningsändamål kommer att nogta beaktas.

För stadsplanelagt område inom en landskommun skall vad i 47—96 och 99 §§ byggnadsstadgan är stadgat om byggande i stad äga motsvarande tillämpning.

För område, för vilket byggnadsplan eller utomplansbestämmelser fastställts, skola däremot endast de i 47—54 och 64 §§ meddelade föreskrifterna i tillämpliga delar lända till efterrättelse, såvida ej länsstyrelsen i byggnadsordning förordnat, att stadsbestämmelserna skola gälla.

Det torde i detta sammanhang även böra erinras därom, att icke blott byggnadsförfattningarna innehålla föreskrifter av byggnadsteknisk natur. Sålunda innehåller 33 § 2 mom. brandstadgan följande bestämmelse: »I brandordningen må vidare intagas anvisningar om vad som till förebyggande av brands uppkomst och spridning bör iakttagas vid byggande och underhåll av hus med eldstad.» I överensstämmelse härmed innehålla gällande brandordningar regelmässigt föreskrifter härom enligt grunder som lämnats i normalbrandordningarna.

Vid upprättande av de nya brandordningar, som föranledas av kommunindelningen, bör följande iakttagas.

För *stadsplanelagd* del av en kommun behöver brandordningen endast innehålla vad normalbrandordningen uttalar i fråga om kreatursstallar, för vilka byggnadslagstiftningen icke lämnar några föreskrifter.

För *övriga delar* av kommunen, således både de, för vilka byggnadsplan och utomplansbestämmelser fastställts liksom för de, ifråga om vilka inga byggnadsreglerande bestämmelser meddelats, bör i brandordningen föreskrivas, att 67 och 68 §§ byggnadsstadgan skola gälla för de ifrågavarande delarna. Hänvisningen till nämnda paragrafer innebär — utöver mera detaljerade föreskrifter beträffande skorstenar och eldstäder — att även rökrör och imrör skola utföras enligt byggnadslagstiftningens föreskrifter. Detta är nämligen av stor betydelse ur brandskyddssynpunkt, emedan fel i rökgångar och eldstäder är den vanligaste brandorsaken. Den ekonomiska kon-

sekvensen av det föreslagna tillägget torde bli obetydlig. Utöver vad nu sagts, bör brandordningen innehålla normalbrandordningens anvisningar i fråga om taktäckning och kreatursstallar.

Paragrafen i brandordningen bör — för åstadkommande av likartade bestämmelser inom kommunen i dess helhet — sålunda förslagsvis kunna erhålla följande lydelse:

Vid nybyggnad och ombyggnad av hus med eldstad böra följande anvisningar iakttagas:

Byggnad må icke täckas med halm eller annat lättantändligt ämne.

Skorstenar, eldstäder, rökrör och imrör skola utföras i överensstämmelse med föreskrifterna i 67 och 68 §§ byggnadsstadgan.

Därest eldstad anbringas i byggnad, som helt eller delvis användes till stall för kreatur eller till förvaring av otröskad gröda, hö, halm eller liknande, skall eldstadsrummet brandhärdigt eller brandsäkert avskiljas från kreaturs- och foderrum.

Utrymme, som användes till stall för minst 10 kreatur, skall om möjligt brandhärdigt eller brandsäkert avskiljas från utrymme för förvaring av otröskad gröda, hö, halm eller liknande.

Till kreatursstall skola finnas direkt ut i det fria ledande dörrar till sådant antal, att utrymning av kreaturen vid brand kan ske snabbt. Dörrarna skola vara rymliga och utåtgående.

III. Skogsbrandförsvaret.

Ifråga om skogsbrandförsvaret har på senare tid den tendensen gjort sig märkbar, nämligen att norr om en linje Karlstad—Gävle hava skogsbrandförsvaret »ordnat för sig». Söder om nämnda linje har man däremot strävat efter att samordna bygde- och skogsbrandförsvaret. Givetvis förekommer det i båda fallen åtskilliga undantag härifrån.

Om på något håll organisationen varit olika i två kommuner, som skola sammanslås, bör den givetvis för storkommunen bli enhetlig. Då flera småkommuner sammanslås bör frågan om dessas lämpliga uppdelning i skogsbrandkretsar tagas under övervägande. Har någon av småkommunerna tidigare varit uppdelad på två eller flera skogsbrandkretsar, bör denna indelning, om den visat sig fördelaktig, bibehållas.

I kommun, där bygde- och skogsbrandförsvaret är samordnat, utövas ledningen av skogsbrandförsvaret av brandchefen i kommunen. Kan denne icke åtaga sig uppdraget att jämväl helt taga hand om skogsbrandförsvaret, bör för denna uppgift lämplig vice brandchef utses, som har det närmaste

ansvaret för detta. Tidigare personalorganisation i skogsbrandkretsarna, avseende skogsbrandförmän, uppbådare och beredskapsmän, bibehålles.

Har skogsbrandförsvaret varit ordnat för sig i två eller flera kommuner, som skola sammanslös, bibehålles tidigare indelning i skogsbrandrotar, om detta visat sig fördelaktigt. Om det ur organisationssynpunkt kan anses vara lämpligare att varje blivande kommun bildar en skogsbrandrote eller att två eller tre sådana kommuner sammanslös till en skogsbrandrote, bör det som befinnes lämpligast genomföras. En sådan sammanslagning är för övrigt givetvis beroende på skogsområdenas storlek.

För varje skogsbrandrote tillsättes en skogsbrandfogde och en eller flera vice skogsbrandfogdar. Skogsbrandrotarnas indelning i skogsbrandkretsar bibehålles, om den visat sig lämplig, liksom också personalorganisation inom skogsbrandkretsarna.

Beträffande de kommunala redskapsdepåerna ha dessa, då de avse det samordnade brandförsvaret, varit uppdelade på de olika kommunerna och kanske ha i vissa fall inom samma kommun depåer varit upplagda för varje skogsbrandkrets. Efter kommunsammanslagningen torde det vara lämpligt att, där det nu finnes ett flertal depåer, dessa sammanföras till en eller ett par centralt belägna platser i kommunen. I kommuner, som har skogsbrandförsvaret ordnat för sig, böra redskapsdepåerna vara centralt förlagda i varje skogsbrandrote. Det kan i detta sammanhang nämnas, att statsmakterna beslutat att till kommunerna — och utan kostnad för dessa — enligt särskilda grunder överlämna av staten tidigare anskaffad skogsbrandsläckningsmateriel, vilken hittills förvarats i depåer. Det formella överlämnandet av materielen pågår. Det torde få erinras om de av Kungl. Maj:t föreskrivna villkoren för materielens överlämnande, nämligen att materielen städse skall väl vårdas och underhållas av mottagaren, att förkommen eller skadad materiel snarast skall ersättas med ny samt att kommun, som tilldelats materiel, skall vara skyldig att tillfälligt utlåna densamma till närbelägen kommun för eldsläckning efter framställning härom av brandchef eller annan för brandförsvaret ansvarig person inom kommunen, därvid det skall åligga låntagaren att i den mån sålunda utlånad materiel förkommer eller skadas utgiva gottgörelse härför.

Då det gäller att bland annat beräkna storleken av den för skogsbrandförsvaret erforderliga personalorganisationen, är det angeläget, att samråd sker med vederbörande länsskogsbrandinspektör eller med länsbrandinspektör i sådana län, där särskild länsskogsbrandinspektör icke utsetts.

IV. Bilagor och exempel.

Bilaga 1.

A. Förslag till förbundsordning.

Förbundsordning för Söderby, Västerby och Österby kommuners brandförsvarsförbund.

(Utarbetat inom svenska landskommunernas förbund.)

1 §. Söderby, Västerby och Österby kommuner äro sammanslutna till ett kommunalförbund benämmt Söderby, Västerby och Österby kommuners brandförsvarsförbund, vars ändamål är att hålla ett för kommunerna gemensamt brandförsvar.

2 §. Förbundet har sitt säte i Söderfors by inom Söderby kommun.

3 §. Förbundets angelägenheter handhas av en direktion, som tillika utgör brandstyrelse för förbundet. Direktionen består av sju ledamöter jämte lika många suppleanter, av vilka Söderby kommun utser tre ledamöter och tre suppleanter för dem, medan Västerby och Österby kommuner vardera utse två ledamöter och två suppleanter för dem. Valen skola avse en tid av fyra år, dock att första gången val förrättas två ledamöter och två suppleanter för Söderby kommun och en ledamot och en suppleant för vardera av Västerby och Österby kommuner utses för en tid av två år.

I avseende å valbarhet till ledamot och suppleant i direktionen och obehörighet att inneha sådant uppdrag skall gälla vad i den för förbundet antagna brandordningen stadgas om ledamot och suppleant i brandstyrelse.

Anm. Antalet ledamöter och suppleanter i förbundsdirektionen bör avvägas efter förbundets storlek d. v. s. efter antalet medlemmar samt förbundsområdets utsträckning. Varje kommun bör i direktionen representeras efter sitt skatteunderlag. I förevarande fall förutsattes Söderby kommun äga det största skatteunderlaget.

4 §. Direktionen är beslutför, när samtliga förbundsmedlemmar äro företrädda genom ledamöter eller i deras ställe utsedda suppleanter och antalet vid sammanträdet närvarande ledamöter och tjänstgörande suppleanter uppgår till minst fyra.

Direktionen väljer inom sig ordförande, vice ordförande och kassaförvaltare samt äger att uppdraga åt verkställande ledamot eller utskott av ledamöter att å direktionens vägnar handlägga och avgöra vissa ärenden.

5 §. Vid ordinarie sammanträde under första hälften av september månad fastställer direktionen förbundets utgifts- och inkomststat för nästföljande kalenderår och bestämmer i samband därmed de bidrag, som enligt 10 § skola påföras förbundets medlemmar. På ordinarie sammanträde före januari månads utgång skall direktionen avsluta förda räkenskaper och avgiva förvaltningsberättelse.

Om tider för direktionens övriga ordinarie sammanträden och ärenden, som därvid skola företagas, så ock om sätt för kallelse till sammanträde äger direktionen att bestämma.

För direktionens arbetsformer i övrigt gäller i tillämpliga delar vad i den för förbundet antagna brandordningen stadgas om brandstyrelse.

6 §. Förbundets räkenskaper och förvaltning granskas av revisorer, av vilka varje förbundsmedlem årligen utser en jämte en suppleant för honom. Räkenskaperna skola tillika med direktionens berättelse angående föregående års förvaltning tillhandahållas revisorerna senast den 1 februari. Revisorerna skola före februari månads utgång till direktionen avlämna sin berättelse över granskningen, vilken berättelse direktionen har att jämte eget yttrande över anmärkning, där sådan framställts, samt förvaltningsberättelsen före mars månads utgång överlämna till förbundsmedlemmarna.

7 §. Innehavare av uppdrag hos förbundet, såsom ordförande, verkställande ledamot, kassaförvaltare samt revisorer, må av direktionen kunna tillerkännas ekalig ersättning för av uppdraget åsamkad kostnad och tidspilla enligt grunderna för 25 § lagen om kommunalstyrelse på landet.

Om rese- och traktamentsersättning till ledamot och tjänstgörande suppleant skall gälla vad i andra momentet av nyssnämnda lagrum stadgas.

8 §. Det åligger förbundet

att i enlighet med i brandlag, brandstadga och för förbundet antagen brandordning meddelade bestämmelser och föreskrifter sörja för medlemmarnas brandförsvar samt att vara medlem av länets brandkårsförbund.

Anm. 1. Direktionen är förbundets beslutande organ. Direktionen skall sålunda antaga brandordning för förbundet samt underställa beslutet därom länsstyrelsens prövning. I praktiken torde det vara lämpligt, att medlemmarna redan före förbundets bildande genomdiskutera brandordningens blivande utseende med utgångspunkt från normalbrandordningen.

Anm. 2. En närmare uppräknig av de uppgifter, som enligt lag, författning och sakens natur åvila förbundet, torde vara överflödig. Självklart är exempelvis, att förbundet har att anskaffa och underhålla för brandförsvaret erforderliga byggnader och redskap, antaga och entlediga förbundets personal, hålla personalen försäkrad mot olycksfall vid eldsläckning, brandövning och annat arbete i brandförsvarets tjänst, bevaka förbundets intressen vid statsbidrags sökande o. s. v.

Anm. 3. I förbundets skyldighet att hålla brandförsvaret ingår också skyldighet enligt 9 § brandlagen att lämna annan kommun (kommunalförbund) släckningshjälp.

Anm. 4. Medlemskap av länets brandkårsförbund utgör förutsättning för försäkringsinrättningarnas utbetalningar av eldsläckningsersättningar.

9 §. Kostnaden för anskaffande av brandstation, branddammar eller annan anläggning för vattentillgång, brandmateriel, inventarier och lokaler i samband med igångsättande av förbundets verksamhet, vilken kostnad ej må utan samtliga förbundsmedlemmars medgivande överstiga kronor, fördelas på medlemmarna i förhållande till det antal skattekronor, som på envar av dem belöper enligt senast fastställda taxeringslängd.

Efter enahanda grund skall kostnaden för utbyggande av brandstation och anskaffande av ytterligare branddammar eller annan anläggning för vattentillgång, brandmateriel, inventarier och lokaler, som kan uppkomma vid utvidgning av förbundets verksamhet, fördelas.

10 §. Till bestridande av förbundets i utgifts- och inkomststaten för nästföljande kalenderår beräknade drifts- och underhållskostnader, vilka ej må utan samtliga förbundsmedlemmars medgivande överstiga kronor, skola medlemmarna bidra i förhållande till det antal skattekronor, som på envar av dem belöper enligt senast fastställda taxeringslängd.

Senast den 15 september skall direktionen tillstålla förbundsmedlemmarna uppgift å det belopp, som var och en av dem sålunda har att erlægga, samt därvid foga bestrykt avskrift av den av direktionen fastställda utgifts- och inkomststaten.

Bidrag, varom i denna paragraf är fråga, skall vara till förbundet erlagt senast den 1 mars det år bidraget avser.

11 §. För bestridande av förbundets drifts- och underhållskostnader under tiden till dess nödiga bidrag varda tillgängliga vare förbundet berättigat att upptaga lån till ett belopp av kronor

För ytterligare lån erfordras medlemmarnas godkännande. Skulle förbundsmedlemmarna stanna vid olika beslut angående lånets upptagande eller storleken av lånebeloppet, hänskjutes ärendet till länsstyrelsen med hemställan att länsstyrelsen måtte föreslå lånebeloppets storlek; och förbinda sig förbundsmedlemmarna att antaga det av länsstyrelsen sålunda föreslagna beloppet.

12 §. Förbundsmedlemmarna äga andel i förbundets tillgångar i förhållande till de belopp, varmed envar av dem därtill bidragit.

13 §. Ändring i denna förbundsordning skall för att vinna giltighet antagas av de till förbundet anslutna kommunerna samt underställas länsstyrelsen. Om förbundets verksamhet i övrigt så ock om medlems utträde ur förbundet samt om förbundets upplösning gäller vad i lag härom är stadgat.

Bilaga 2.

B. Förslag till släckningsavtal mellan kommuner.

Mellan Söderby municipalsamhälle, här nedan benämnt brandstyrelsen, å ena samt Västerby kommun, här nedan benämnd kommunen, å andra sidan, har följande avtal träffats angående lämnande av släckningshjälp från municipalsamhällets brandkår.

1 §. Brandstyrelsen åtager sig att svara för all släckning inom kommunens område däri inbegripen den kommunen enligt 9 § brandlagen åvilande skyldigheten att lämna annan kommun släckningshjälp.

2 §. Såsom vederlag för den av brandstyrelsen hållna brandberedskapen förbinder sig kommunen att från och med år årligen den 1 juli erlægga kronor. Vidare förbinder sig kommunen att lämna brandstyrelsen ersättning för utfört eldsläckningsarbete såväl inom som utom kommunen enligt taxa, som godkänts av riksbrandinspektören, ägande kommunen att uppbära den släckningsersättning, som från annan kommun eller brandförsäkringsinrättning må utgå för av brandkåren utfört släckningsarbete.

3 §. Vid utryckning inom kommunen skall befälet föras av chefen för municipalsamhällets utryckningsstyrka.

4 §. Detta avtal träder i kraft den och gäller till den Sker ej uppsägning ett år före förfallodag, skall avtalet anses förlängt för ett år åt gången.

C. Förslag till släckningsavtal mellan kommun (kommunalförbund) och frivillig brandkår.

Mellan X kommun (kommunalförbund), här nedan benämnd kommunen (förbundet), och X frivilliga brandkårsförening, här nedan benämnd föreningen, har denna dag träffats följande avtal.

1 §. Föreningen förbinder sig:

- att* svara för brandsläckningen inom kommunen (förbundet), däri inbegripet kommunen (förbundet) enligt 9 § brandlagen åvilande skyldighet att lämna annan kommun släckningshjälp,
- att* städse hålla en väl övad brandstyrka av minst den storlek som i kommunens (förbundets) brandordning eller eljest föreskrives,
- att* ställa föreningens materiel till förfogande vid brandövningar och eldsläckningsarbete,
- att* väl vårda föreningen eller kommunen (förbundet) tillhörig brandstation, brandmateriel och övrig till brandväsendet hörande utrustning,
- att* hålla brandstyrkans medlemmar skäligen försäkrade mot olycksfall vid eldsläckning, brandövning och annat arbete i brandförsvarets tjänst,¹
- att* årligen uppgöra och före den 1 september till kommunens (förbundets) förvaltande myndighet inkomma med statförslag rörande föreningens utgifter och inkomster för nästföljande år,
- att* med brandkårspersonalen sluta skriftligt avtal om tjänstgöring med bestämmelse om minst tre månaders ömsesidig uppsägning,
- att* vara medlem av länets brandkårsförbund samt
- att* i övrigt i tillämpliga delar ställa sig till efterrättelse vad som i gällande brandlag, brandstadga och kommunens (förbundets) brandordning eller eljest föreskrives rörande brandförsvaret.

2 §. Kommunen (förbundet) förbinder sig:

- att* efter prövning av föreningens statförslag lämna erforderligt årligt anslag åt föreningen för underhåll av brandstation, materiel och annan utrustning, för återanskaffning av förliten materiel och utrustning,² för brandstyrkans behövliga utbildning samt för erforderliga försäkringskostnader,
- att* lämna föreningen ersättning för utfört eldsläckningsarbete såväl inom som utom kommunen (förbundet) enligt taxa, som godkänts av riksbrandinspektören, ägande kommunen (förbundet) att uppbära den släckningsersättning, som från annan kommun (kommunalförbund) eller brandförsäkringsinrättning må utgå för av brandkåren utfört släckningsarbete,
- att* giva brandkårens chef och vice chef skäligen ersättning för deltagande i utbildningskurs på brandförsvarets område, samt
- att* till föreningens disposition ställa den brandmateriel jämte brandstation, som kommunen (förbundet) äger eller framdeles anskaffar.

3 §. Kommunen (förbundet) och föreningen äro ense om lämpligheten av att, om ej särskilda skäl däremot äro, till brandchef och vice brandchef (-er) i kommunen (förbundet) utse brandkårens chef respektive vice chef (-er)³.

4 §. Kommunen (förbundet) äger utse en medlem av föreningens styrelse samt en revisor för granskning av föreningens räkenskaper.

5 §. Föreningen skall föra särskilda inventarieförteckningar över dels föreningens och dels den kommunens (förbundets) brandmateriel, som upplåtits åt föreningen.

¹ Det bör observeras, att lagen om försäkring för olycksfall i arbete är tillämplig endast under förutsättning, att fråga är om *avlönat* arbete. Vidare är den ersättning, som kan utgå enligt nämnda lag, jämförelsevis låg, varför det, även om sådan försäkring gäller, kan förtjäna övervägas att teckna kompletterande frivillig försäkring.

² Nyanskaffning av materiel ankommer på kommunen (kommunalförbundet) jämlikt 7 § brandlagen. Inköp av sådan materiel bör verkställas av brandchefen eller i samråd med denne.

³ Därest ej särskild skogsbrandfogde skall finnas i kommunen (förbundet), bör i regel tillses, att någon bland brandbefälet är skogsakkunnig.

6 §. Skulle föreningen upplösas, skola föreningens samtliga tillgångar i enlighet med föreningens stadgar överlämnas till kommunen (förbundet) att användas för brandväsendets utveckling i kommunen (förbundet).

7 §. Denna överenskommelse är upprättad i två exemplar, varav vardera parten tagit var sitt. Överenskommelsen skall gälla till den 1 januari och förlängas med ett år åt gången såvida den icke uppsäges av någondera parten före den 1 juli löpande år.

Bilaga 3.

D. Typ av brandalarmanläggning i Östergötlands län.

Anläggningen utgöres av en s. k. telefonsignalanläggning med därtill ansluten membransändareanläggning, se fig. 1.

Anordningen fungerar för in- och utgående alarmering.

Telefonstationen i K. är automatiserad.

Vid två brandalarmeringscentraler (brand-ac I och II) kan brandalarm emottagas och brandsignal avgivas.

På telefonstationen har här monterats en särskild signalfördelare. Till denna har anslutits brandmännens och brand-ac:s rikstelefoner, de båda startapparaterna samt manöverledning till membransändare.

Vid vardera brand-ac har placerats, förutom den vanliga rikstelefonen, en startapparat med tillhörande tryckknapp. Startapparaten är en telefonapparat med vevinduktor.

När brand utbrutit, kommer larm till någondera av brand-ac. Vederbörande på brand-ac startar signalfördelaren genom att intrycka startapparaternas tryckknapp och veva några varv på dess vev.

Brandsignal utgår till samtliga å signalfördelaren anslutna telefoner och tyfon under högst 1 minut. (Larmtiden är reglerbar men är icke beroende av tryckknappen). Kontroll av signalen erhålles genom att brand-ac:s rikstelefon ger brandsignal.

Efter det signalen har upphört, inkopplas automatiskt startapparaternas telefon till brandmännens telefoner. Telefonvakten kan därigenom lämna adress och meddelanden till brandmännen. Telefoneringen är vid sådant tillfälle enkelriktad, så att alla kan höra vad som meddelas från brand-ac, men ingen kan tala i andra riktningen.

Till signalfördelaren har även anslutits en membransändare (tyfon). Även tidigare har denna tyfon använts för utgående brandsignal men därvid utlösts manuellt. Genom att komplettera anordningen med en s. k. solenoidventil — en elektriskt manövrerad ventil — och batteri med laddningsanordning, har anordningen kunnat anslutas till signalfördelaren över ett s. k. överdragsrelä. Membransändaren kommer därigenom att signalera fastställd brandsignal (kod) i takt med brandsignal på telefonerna. Av denna anledning behöver icke särskild kodsignalsändare anskaffas för erhållande av brandsignalkod på membransändaren.

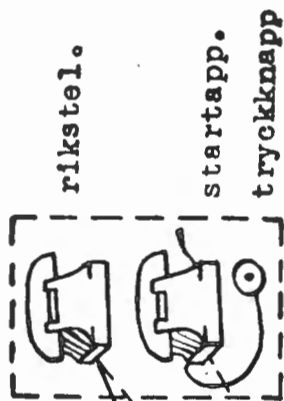
Skulle på platsen finnas någon tyfon tillhörande civilförsvaret, skall brandsignalen genom tillsatsapparat, s. k. kodsignalsändare, givas särskild lydelse.

Ett brandskåp för direkt utlösning av membransändaren — ingående alarmering — har monterats på skolbyggnaden, där tyfonen är placerad.

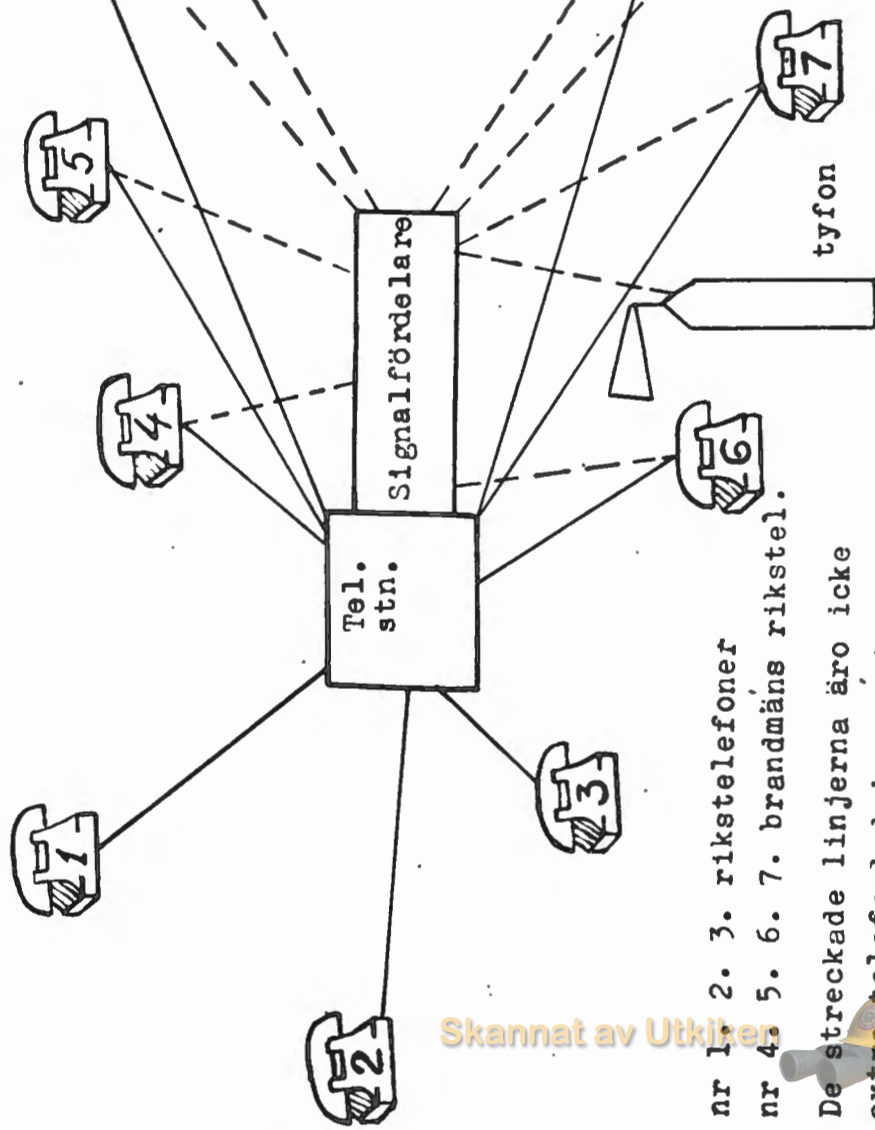
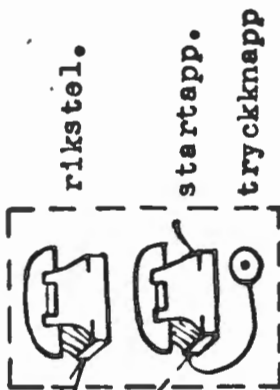
Som plats för brand-ac I har i K. valts SJ:s järnvägsstation. Denna plats är ständigt bemannad, vilket givetvis är av största betydelse. Brand-ac II finnes hos vice brand-

Brand-ac. 1.

Brand-ac. 2.

nr 1. 2. 3. rikstelefoner
nr 4. 5. 6. 7. brandmäns rikstel.

De streckade linjerna äro icke extra telefonledningar utan markera endast principen för utgående larm

chefen. Denne har sin civila anställning i omedelbar närhet av bostaden, varför brand-ac II nästan ständigt är bemannad.

Beträffande kostnaden för denna anläggning kan framhållas följande. Brandkåren har en personal om en brandchef, två vice brandchefer och sjutton brandförmän och brandmän. Av personalen hade tolv man tidigare telefon. Dessa hade ingenting emot att alarmanläggningen utan kostnad för kommunen inkopplades på vederbörandes telefoner. För återstoden — åtta man — avsåg kommunen inkoppla alarmklockor, men överenskom, att telefon i stället skulle anordnas, varvid kommunen betalade inträdesavgiften, men brandmännen skulle sedan mot det att de fritt fingo begagna telefonen för eget bruk betala abonnemangsavgiften. Telefonerna tillhöra dock kommunen, så att om en brandman slutar sin brandmannatjänst, skall telefonen omedelbart kunna överflyttas till en nyanställd. Då några brandmän bo i samma fastighet, har man icke ansett sig böra komplettera de ovan nämnda tolv telefonerna med fler än sex.

Bilaga 4.

E. Typ av brandalarmanläggning i Örebro län.

Brandalarmeringscentralen (brand-ac) förlägges om möjligt till en plats. Om detta icke låter sig göra, exempelvis genom att lämplig plats icke finnes disponibel, anordnas två eller tre brand-ac, varigenom vakthållningen kan uppdelas på flera personer och således ej blir så betungande, se fig. 2.

Brand-ac skall vara utmärkt med markeringslampa och skylt samt angivas å alarmringsanvisningen i fastigheterna.

Ingående larm (brandlarm) sker per telefon till vakthavande brand-ac eller genom bud till närmast belägna brand-ac.

För ingående larm å telefon skall särskild sådan finnas avsedd härför. Denna telefon består av en huvudapparat och en eller två anknötningar. Huvudapparaten placeras å brand-ac I, en anknötning å brand-ac II, och, om brand-ac III förekommer, placeras den andra anknötningssapparaten där.

Å huvudapparaten inkopplas medelst en omkopplare den brand-ac (anknytning), som skall vara vakthavande. Vid anrop, då anknötning är inkopplad, ringer förutom anknötningssapparatsens klocka även ringklockan i huvudapparaten.

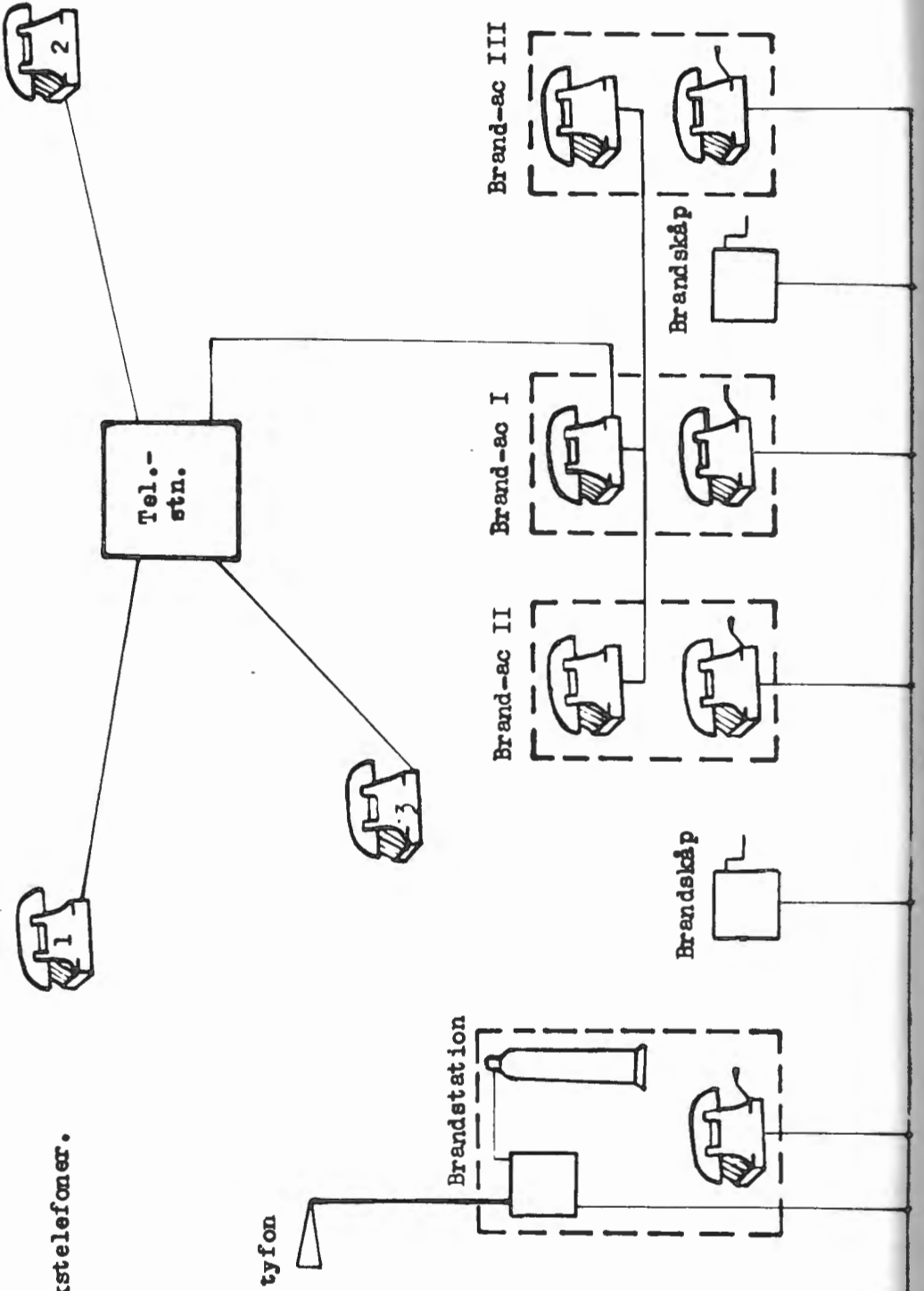
Till en av apparaterna tillåtes inkoppling av en extraklocka eller ett manöverrelä. Mellan de olika apparaterna i anläggningen kunna samtal föras.

Utgående larm (brandsignal) sker medelst membransändare (tyfon), en eller flera, som förses med anordning för elektrisk utlösning, s. k. solenoidventil. Denna drives med 24 V likström, som erhålles från ett ackumulatorbatteri. Solenoidventilen manövreras medelst ett växelströmsrelä, som erhåller spänning från startapparaten, vilken utgöres av en s. k. larmapparat.

Reläet kan så anordnas, att det låses mekaniskt, varvid signal utgår till dess återställning sker å detsamma. Denna anordning kan lämpligen förekomma, där man räknar med manuell återställning efter c:a en minut. Om tidsbestämd signal önskas, kompletteras växelströmsreläet av ett tidsrelä, som manövreras med spänning från ackumulatorbatteriet.

Den ovannämnda larmapparaten är en telefonapparat av s. k. LB-typ, som förses med en hävomkastare. När signal skall utlösas, fälles omkastaren, varpå apparatens vev kringvrides några varv. Hävomkastaren inkopplar vevinduktorn, varigenom utlösning förhindras, om veven ofrivilligt skulle vidröras.

Larmapparaterna äro placerade i de olika brandalarmringscentralerna samt i brandstationen. De inkopplas parallellt på samma ledning, till vilken också kan anslutas ett eller två brandskåp (induktorbrandskåp eller startapparat).

Om ej tillräckligt antal brandmän uppfattat signalen, utlöses ny sådan med brandstationens larmapparat.

Förbindelse mellan brand-ac och brandstationen.

Larmapparaten användes härvid som telefon. Den brandman, som först anlät till brandstationen, ringer medelst larmapparaten upp brand-ac för att få vetskap om brandstället av den, som utlöst signalen. Denne måste därför kvarstanna i brand-ac tills adressen lämnats. Om brand-ac icke utlöst signalen, är adressen »brandskåp».

Brandstationens larmapparat är ej kopplad på samma sätt som de övriga. Detta medför, att när veven kringvrides utan att omkastaren fälles, utgår ringsignal å dessa apparater. När tyfonsignal skall utlösas, sker dock detta på samma sätt som vid de övriga apparaterna.

Det går endast att ringa *från* brandstationen och *till* brand-ac.

Om brand-ac önskar förbindelse med brandstationen för att exempelvis meddela motbud, särskild färdväg etc., kan detta ske, men därvid utlöses samtidigt tyfonen. Detta innebär dock ingen nackdel, emedan enbart en ringsignal i regel ej uppfattas, när bilmotorerna äro igång.

Ledningar.

Erforderliga manöverledningar förhyras av telegrafverket. Telegrafverket framdrager ledningar till önskad plats och svarar för underhåll och service.

Manöverledningen för solenoidventilen, liksom ledningarna mellan laddningslikriktare och batteri, utgöres av lågspänningsledning med minst 1,5 mm² area.

Bilaga 5.

F. Sotningsväsendet å Malmöhus läns landsbygd 1950.

Organisation.

Landsbygden är indelad i 32 sotningsdistrikt, vari ingå jämväl köpingar och municipalsamhällen ävensom i ett distrikt en stad. Dessutom har ett kommunalförbund, bestående av 2 primärkommuner, samt 2 primärkommuner egna skorstensfejare, som icke äro fullt sysselsatta. Slutligen ombesörjes sotningen inom 4 primärkommuner av skorstensfejare från angränsande stad. Det har icke ansetts erforderligt att för ändamålet bilda kommunalförbund. Godkännande av skorstensfejare förberedes av ombud, utsedda av brandstyrelserna inom distriktet, vilka annonsera i Post- och Inrikes Tidningar och efter granskning av inkomna ansökningshandlingar avgiva förslag till brandstyrelserna. Bevis om godkännande utfärdas av brandstyrelserna.

Vid distriktsindelningen hava följande principer tillämpats. Distrikten böra göras så små som möjligt. Därigenom skapas förutsättningar för bästa möjliga kontakt mellan skorstensfejaren å ena sidan samt fastighetsägarna och kommunerna å andra sidan. Skorstensfejaren deltagar själv i arbetet och distriktet bör helst icke vara större än att ett biträde räcker till. I ett litet distrikt är skorstensfejaren mera till hands för extra sotningar och kan i större utsträckning än som är möjligt i ett större distrikt deltaga i brandsynerna. Därjämte bli transportkostnaderna lägre och tidsspillan

mindre. Distriktens storlek har dock kommit att växla. Sålunda är antalet eldstadsförsedda fastigheter lägst 1 100 och högst 2 800.

Kompetens.

Det har icke ansetts erforderligt att kräva samma kompetens som för skorstensfejare i stad, d.v.s. genomgången mästarkurs vid statens brandskola, utan gesällkursen har ansetts räcka. Även enbart praktisk verksamhet har godtagits, om den varat minst 5 år hos godkänd skorstensfejare. Länsstyrelsen har dock sökt stimulera skorstensfejarna att genomgå mästarkursen och de flesta ha numera denna kompetens. Länsstyrelsen äger enligt bestämmelse i brandordningarna att medgiva undantag från kompetensföreskriften. Dispens har meddelats för skorstensfejare i distrikt, som ger full sysselsättning allenast i ett fall men i tre fall där det endast gällt en bisyssla.

Ersättning.

Det har ansetts lämpligast, att skorstensfejaren är självständig företagare, som upp- bär ersättning för sitt arbete direkt från fastighetsägaren. För landskommunerna gäller samma sotningstaxa, vilken på sin tid föreslagits av Sveriges skorstensfejaremä- tares riksförbund (75 öre för spis). Å taxans avgifter utgår kristillägg efter grunderna i det s. k. ramavtalet, således f. n. 25,7 %. Inom andra delar av landet har, där taxan bibehållits, index — med frångående av ramavtal, som inarbetats i arbetarnas löner — höjts till 44,6 %. Det beräknades på sin tid att sotningsavgifterna komme att uppgå till i medeltal 6 kronor för varje fastighet. Utöver sotningsavgifterna utgår från varje kommun ett arvode, beräknat efter en krona för varje eldstadsförsedd fastighet. Arvo- det är avsett att utgöra ersättning för deltagande i brandsyn m. m. Nettoinkomsten enligt taxeringslängderna för 1949 utgjorde i medeltal omkring 7 000 kronor.

Sotningsfrister.

Inom alla landskommuner gälla samma sotningsfrister, nämligen 6 månader för köksspis och värmepanna samt ett år för övriga eldstäder, dock att för eldstad, som användes i större omfattning än för enskilt hushåll, samt för värmepanna, som eldas med ved o. dyl., gäller 3 månader ävensom för köksspis å hotell eller större pensionat 2 månader. I köpingar och municipalsamhällen gälla något skärpta bestämmelser: för köksspis i enskilt hushåll 3 å 4 månader och för eldstad, som eldas i större omfattning än för enskilt hushåll, 1 månad.

Arbetsförhållanden m. m.

Samarbetet mellan skorstensfejare å ena sidan samt brandchefer och kommunala myndigheter å andra sidan synes i allmänhet vara mycket gott. Enligt det av kom- munerna för skorstensfejaren fastställda reglementet åligger det denne att, i den mån så påfordras, delta i brandsyn. Det har emellertid visat sig, att skorstensfejaren i allmänhet icke deltagit i brandsyn i den utsträckning, som man tänkt sig från början, beroende på antingen att han icke utsetts till ledamot av brandsynenämnden eller att han icke ansett sig kunna avvara den erforderliga tiden. Någon större olägenhet synes icke härigenom ha uppkommit, men länsstyrelsen har framhållit för kommunerna be- tydelsen av att skorstensfejaren deltagit i brandsyn åtminstone vart tredje år i varje kommun.

Skorstensfejaren synes inom de flesta distrikten ha gjort åtskilliga anmärkningar under sotningsarbetet, vilka han jämväl meddelat brandchefen. Antalet dylika an- märkningar uppgick under sotningsperioden 1947—1948 i ett distrikt till 1 733 men torde inom övriga distrikt ha uppgått till högst 400 å 500. Det har från försäkrings-

håll framhållits, att brandskadorna inom orsaksgruppen »Brister å eldstadsanläggning» avsevärt nedgått under de senaste åren. Sålunda uppgick denna brandorsaksgrupp under perioden 1938—1944 för de skånska häradsbrandstodsbolagen till 32,1 % av hela ersättningsbeloppet, medan för år 1948 motsvarande andel utgjorde allenast 14,6 %. För Malmöhus län utgjorde nämnda andel för år 1949 icke fullt 2 % av hela ersättningsbeloppet för Skåne. Inom försäkringskretsar har man som främsta orsak till denna nedgång i brandskador velat ange genomförandet av den yrkesmässiga sotningen.

Så gott som samtliga bestämmelser, som gälla för sotningsväsendet, äro intagna i brandordningarna.

G. Några exempel på brandförsvarets organisation efter ny kommunindelning.

Exempel 1 (fig. 3).

Två kommuner A och B skola sammanslås till en storkommun X. I vardera kommunen finnes c:a 1 500 invånare. Förutom en del mindre samhällen finnas två större orter Ho (i A) och O (i B), vardera med c:a 500 invånare. Avståndet mellan de båda orterna är omkring 1 mil. I båda finnes en brandkår med fullgod utrustning. Något kommunalförbund eller släckningsavtal förekommer icke. Ho har utsetts till huvudort.

Åtgärder inför kommunsammanslagningen:

a) Brandstyrelse utses för storkommunen X. Till brandchef väljes nuvarande brandchefen i A, varjämte vice brandchefen därstädes utses till förste vice brandchef. Nuvarande brandchefen i B blir andre vice brandchef. Nuvarande vice brandchefen i B utses till brandmästare ev. brandförman. Om någon av dessa befälspersoner visat sig vara mindre lämplig för uppdraget, sker givetvis utbyte. Beslut i fråga om val av brandchef och vice brandchefer skall underställas länsstyrelsen. Ny brandordning utarbetas, antages och insändes till länsstyrelsen för fastställande.

b) Brandkåren i Ho blir huvudbrandkår i storkommunen och brandkåren i O brandkårsavdelning. Någon förändring av personalstyrkan vid de båda brandkårerna torde icke behöva vidtagas och tidigare organisation bibehålles, liksom också organisationen av reservbrandstyrkan.

c) Släckningsområde för de båda brandkårerna bestämmes. Det torde vara fördelaktigt, att huvudbrandkåren tilldelas gamla kommunen A och brandkårsavdelningen i O

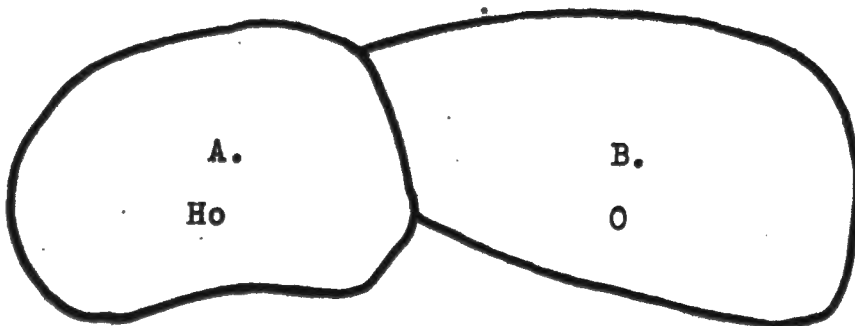

Fig.3.

kommunen B. Gränserna till grannkommunerna regleras i släckningsavseende så att närmaste och snabbaste hjälpen kan erhållas därifrån vid behov. Härvid tages hänsyn till vägförbindelser och alarmeringsförhållanden. Släckningsplan uppgöres, innehållande dessa bestämmelser ävensom föreskrifter i fråga om alarmering, vattentillgångar m. m.

d) Förebyggande brandskyddet organiseras så, att storkommunen indelas i två brandsynedistrikt A och B motsvarande de båda gamla kommunerna. Ordförande i brandsynedistrikt A är brandchefen. Denne förordnar vice brandchefen, tillika chef för brandkårsavdelningen i O, som ordförande i brandsynedistrikt B.

e) Med en eller två grannkommuner träffas överenskommelse att godkänna samma skorstensfejare. Sotningstaxa antages och insändes till länsstyrelsen för fastställelse.

f) Skogsbrandförsvaret har tidigare varit samordnat och samma organisationsform bibehålles. I vardera kommunerna A och B har vice brandchefen haft hand om skogsbrandförsvaret. En av de nya vice brandcheferna utses nu till chef för skogsbrandförsvaret — protokoll över valet insändes till länsstyrelsen för förordnande — och som ersättare för denne utses två skogsbrandförmän. Indelningen i skogsbrandkretsar och personalstyrkan i dessa bibehålles.

Exempel 2 (fig. 4).

Fem små kommuner, A, B, C, D och E skola bilda en storkommun Y. Sammanlagda invånareantalet utgör 3 000. I A ligger huvudorten Ho, som har 400 invånare, i B finnes ett stationssamhälle O¹ med 300 invånare. Avståndet från Ho till O¹ är 1 mil. Såväl i Ho som i O¹ finnas borgarbrandkårer med brandstation. Kommunen C har en kyrkby O² med 200 invånare. I O² finnes en frivillig brandkår. Avståndet mellan Ho och O² är 1 1/2 mil. D och E äro skogskommuner med gles bebyggelse. Båda ha släckningsavtal med grannkommunerna. I D och E finnas de mindre kyrkbyarna O³ och

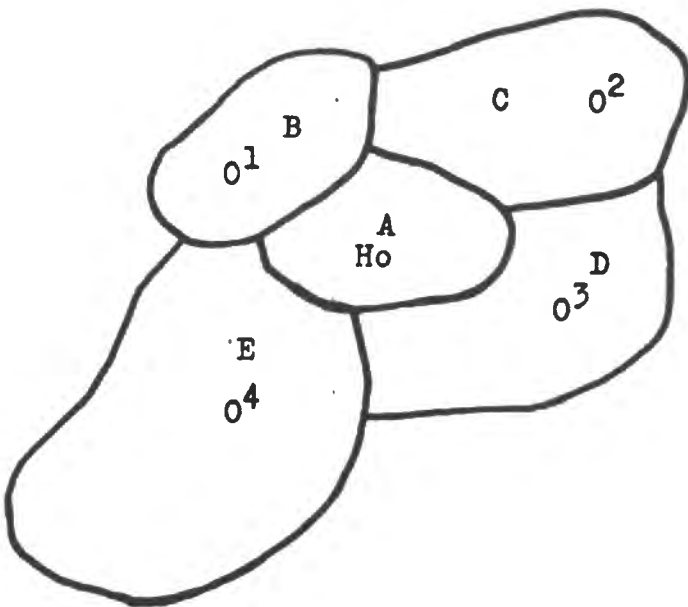

Fig. 4.

O⁴ med cirka 75 invånare vardera. Avståndet från Ho till O³ är 8 km. och till O⁴ 1 1/2 mil. Vägen mellan Ho och O³ är av god beskaffenhet, men dålig mellan Ho och O⁴. Vattenfrågan är ordnad i de större samhällena men icke i en del mindre byar, ej heller vid vissa större gårdar.

Åtgärder inför kommunsammanslagningen:

- a) Släckningsavtalen för kommunerna C, D och E uppsågas till 1 januari 1952.
- b) Brandstyrelse för storkommunen Y utses.
- c) Brandchef väljes och härtill utses brandchefen i A, om denne är lämplig. Som ställföreträdare för brandchefen väljes en vice brandchef. En vice brandchef väljes som chef för brandkårsavdelning B och en som svarar för skogsbrandförsvaret.
- d) Protokoll över brandchefs- och vice brandchefsvalen insändes till länsstyrelsen för förordnande.
- e) Brandordning utarbetas och insändes till länsstyrelsen för fastställelse.
- f) Huvudbrandkår organiseras i Ho och brandkårsavdelning i O¹. Reservbrandstyrkor för bygdebrandförsvaret organiseras i Ho, O¹, O², O³ och O⁴. Släckningsavtal träffas med den frivilliga brandkåren i O², och dennes chef utses till vice brandchef i storkommunens brandförsvaret. För E träffas nytt släckningsavtal med storkommunen Z söder därom, dock med undantag för ett mindre område på gränsen till A. Då vissa mindre byar i södra delen av B ligger närmare brandkåren i storkommunen Z söder därom, träffas överenskommelse om släckningshjälp till dessa.
- g) Släckningsplan uppgöres. Huvudbrandkåren får som släckningsområde A och D (med undantag av vissa byar) samt västra delen av C och norra delen av E. Brandkårsavdelningen i O¹ får B som släckningsområde. Den frivilliga brandkåren, som är svagt utrustad, får mellersta och östra delen av C. Vid larm utrycker dock en brandbil från huvudbrandkåren till C. Reglering av gränserna sker efter överenskommelse med grannkommunerna.
- h) Släckningsområden, alarmering och vattentillgångar införes i släckningsplan.
- i) Särskild plan uppgöres för att komplettera vattentillgångar.
- j) Brandsynenämnd utses för vart och ett av distrikten A, B, C, D och E. Brandchefen tjänstgör som ordförande i brandsynenämnderna för A, D och E. Därjämte förordnar han den vice brandchefen för brandkårsavdelningen i O¹ som ordförande i brandsynenämnden i B samt vice brandchefen i O² som ordförande i brandsynenämnden i C.
- k) Med en eller två grannkommuner träffas överenskommelse att godkänna gemensam skorstensfejare.
- l) Sotningstaxa antages och insändes till länsstyrelsen för fastställelse.
- m) En vice brandchef svarar för skogsbrandförsvaret med två skogsbrandförmän som ställföreträdare. Indelningen i skogsbrandkretsar och personalorganisationen bibehålles. De fem kommuner, som skola sammanslås, ha var och en sin redskapsdepå. Redskapsdepån i E, som är den största skogskommunen, bibehålles i O⁴, där den tidigare funnits. Övriga kommuners redskapsdepåer sammanföras till huvudbrandkåren i Ho.

Exempel 3 (fig. 5).

Tre kommuner A, B och C skola sammanslås till en storkommun Å. I kommun C finnes ett municipalsamhälle MC med cirka 2 500 invånare. I MC finnes en välorganiserad borgarbrandkår. Kommunen C har träffat släckningsavtal med MC. I A finnes en frivillig brandkår i O¹, en kyrkby med cirka 150 invånare. Avståndet mellan MC och O¹ är 5 km och bra väg. B har en borgarbrandkår i O², ett stationssamhälle med cirka 300 invånare. Avståndet från MC till O² är 1 mil. O³ är en kyrkby om 100

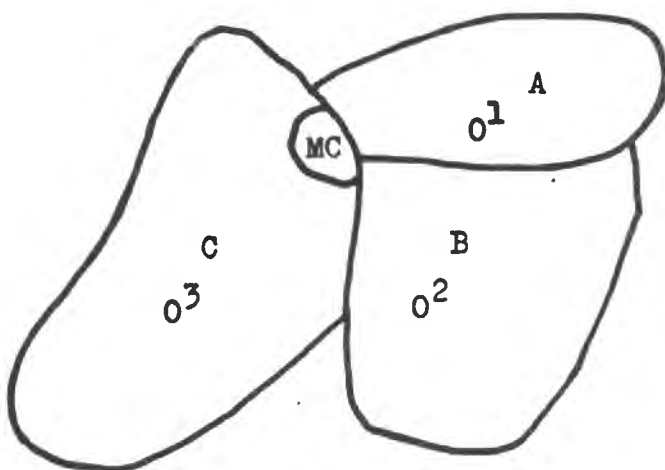

Fig. 5.

invånare. Avståndet från MC till O³ är cirka 1 mil. I O³ har man en reservbrandstyrka, utrustad med en motorspruta och 500 meter 63 mm brandslang jämte erforderlig annan brandmateriel. Den frivilliga brandkåren i A har brandbil och brandstation, men intresset är svagt. I kommunen A har man i allmänhet kallat på brandkåren i MC eller har hjälp därifrån begärts. Likaledes har brandkåren i O² visat sig mindre pålitlig, och utryckningarna ha tagit lång tid i anspråk, varför brandchefen ofta omedelbart har begärt släckningshjälp från brandkåren i MC.

Åtgärder inför kommunsammanslagningen:

- a) Kommunen A uppsäger släckningsavtalet med den frivilliga brandkårsföreningen.
- b) Storkommunen Å beslutar bilda brandförsvarsförbund med MC. Brandmaterielen tillhörande den frivilliga brandkåren i O¹ överlämnas till storkommunen och placeras hos brandkåren i MC. Brandkåren i O² bibehålles som brandkårsavdelning med en vice brandchef som chef. Reservbrandstyrkan i O³ bibehålles likaledes.
- c) Direktion för brandförsvarsförbundet utses.
- d) Förbundsordning utarbetas och insändes till länsstyrelsen för godkännande.
- e) Brandchefen och vice brandchefen i MC väljas som brandchef resp. vice brandchef i förbundet, varjämte en vice brandchef utses att svara för skogsbrandförsvaret.
- f) Protokoll över val av brandchef resp. vice brandchefer insändes till länsstyrelsen för fastställelse.
- g) Brandordning för förbundet utarbetas, antages och insändes till länsstyrelsen för fastställelse.
- h) Släckningsplan, innehållande bl. a. släckningsområden, vattentillgångar och alarmering uppgöres.
- i) Plan uppgöres för vattenfrågans ordnande.
- j) Förebyggande brandskyddet ordnas på så sätt att brandchefen tjänstgör som ordförande i brandsynenämnden inom större delen av kommunen med undantag av viss del av gamla kommunen B, där vice brandchefen förordnas som ordförande. Härigenom blir också det förebyggande brandskyddet väl tillgodosett.

k) Skorstensfejaren i MC godkännes som skorstensfejare för kommunalförbundet. Sotningstaxa antages och insändes till länsstyrelsen för fastställelse.

l) Skogsbrandförsvaret, som är samordnat med bygdebrandförsvaret, bibehåller sin organisation med undantag av att en vice brandchef får närmaste ansvaret för skogsbrandförsvaret i hela storkommunen med två skogsbrandförmän som ersättare.

Exempel 4 (fig. 6).

Sju småkommuner skola sammanslås till en storkommun Ä. Brandförsvaret är nu ordnat på följande sätt. A har träffat släckningsavtal med en stad väster därom men har ordnat med en reservbrandstyrka, utrustad med tyngre brandmateriel. B och D ha likaledes träffat släckningsavtal med samma stad. I D finnes en reservbrandstyrka utan utrustning men övad att biträda brandkåren. Dessutom har D träffat överenskommelse med A att reservbrandstyrkan därstädes skall övertaga eftersläckning vid brand inom kommunen. B och E ha gemensam reservbrandstyrka på gränsen mellan de båda kommunerna och denna är utrustad med tyngre brandmateriel. C har träffat släckningsavtal med en kommun öster därom men har i kyrkbyn en reservbrandstyrka med tyngre brandmateriel. Även E har träffat avtal med samma kommun som C. Kommunen F har träffat avtal med en stad söder därom och har även denna kommun en reservbrandstyrka med tyngre brandmateriel. G har träffat släckningsavtal med en frivillig brandkårsförening i en angränsande kommun.

I ingen av dessa kommuner finnes brandkår. Anledningen härtill är att de saknar förutsättningar för att organisera en brandkår av värde. Byarna äro nämligen ytterligt små och bebyggelsen gles. Det är en typisk jordbrukarbygd utan större skogar. För att hjälpande brandkärer icke skola behöva stanna någon längre tid på en brandplats inom dessa kommuner och på så vis lämna sin stad eller egen landskommun helt utan eller med försvagat skydd, ha i de nämnda småkommunerna bildats med tyngre

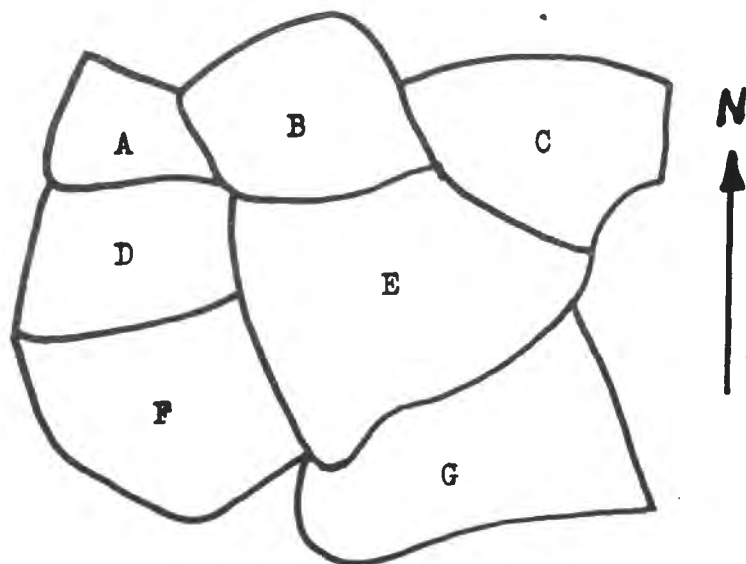

Fig. 6.

brandmateriel utrustade reservbrandstyrkor, vilka kunna övertaga eftersläckningsarbetet.

Åtgärder inför kommunsammanslagningen:

- a) Samtliga släckningsavtal uppsägas till den 1 januari 1952.
- b) Brandstyrelse utses för storkommunen.
- c) Brandchef och vice brandchef väljas samt ytterligare en vice brandchef, som svarar för skogsbrandförsvaret.
- d) Protokoll över valet av brandchef resp. vice brandchefer insändes till länsstyrelsen för fastställelse.
- e) Brandordning utarbetas, antages och insändes till länsstyrelsen för fastställelse.
- f) Storkommunen Å träffar släckningsavtal med staden V för A, B och D, med staden S för F, med en öster därom bildad storkommun Ö för C och E samt för G med frivilliga brandkårsföreningen i den intilliggande kommunen. Samtliga reservbrandstyrkor bibehållas eventuellt omorganiserade.
- g) Släckningsplan uppgöres för alarmering av brandkår och reservbrandstyrkor. Den bör upptaga jämväl släckningsområden och vattentillgångar.
- h) Plan för ordnande av vattenfrågan för storkommunen uppgöres.
- i) Brandchefen, som är bosatt inom E, tjänstgör som ordförande i brandsynenämnden, om möjligt i hela storkommunen, men han kanske icke kan beräknas tjänstgöra inom större område än B, C, E och G, varför vice brandchefen, som är bosatt i D, förordnas som ordförande i brandsynenämnden för återstående delen av storkommunen.
- j) Skorstensfejare godkännes gemensamt med grannkommunen Ö.
- k) Sotningstaxa antages och insändes till länsstyrelsen för fastställelse.
- l) Vice brandchefen svarar för skogsbrandförsvaret i hela storkommunen med två skogsbrandförmän som ställföreträdare. I övrigt bibehålles indelning i skogsbrandkretsar och personalorganisationer. Redskapsdepåer, som tidigare funnits i samtliga småkommuner, uppläggas på tvenne centrala platser, en i norr och en i söder.

